

בית המדרש "תורת דוד"
ע"ש הגה"צ רבי דוד בר חן זצ"ל - רבה של שדרות,
והרבנית רות בר חן ע"ה

"תורת דוד"

השיעור השבועי

פרשת תצווה

פרשת זכור - פורים

תשפ"ו

(שנה ט', גליון מס' 427)

שיעורי הרב אליהו בר חן
e0527191965@gmail.com | 052-719-1965

מה יתרון לבעל הלשון, ראשי תיבות, 'מילה',

שסופו, גם אות ברית מילה."

ובפרט, שראש וראשון למספרי לשון הרע, היה נחש הקדמון, שְחָטָא והחטיא את אדם וחוה עמו, וכמו שמצינו לדרשת רבותינו ז"ל⁴, על מאמר הכתוב⁵, "כי ידע אלהים, כי ביום אכלכם ממנו ונפקחו עיניכם, והייתם כאלהים ידעי טוב ורע":

"רבי יהושע דסקנין בשם רבי לוי, אמר -

התחיל אומר דלטוריא על בוראו!

אמר, מאילן הזה אכל, וברא העולם,

והוא אומר לכם לא תאכלו ממנו, שלא תבראו עולמות אחרים,

דכל אינש ואינש, סני בר אמנתיה".

ומדברי לשון הרע הללו, שמקורם התחיל בכוח הגאווה שהיה בו בנחש, הגיע פגם הדעת לעולם.

"אם ישך הנחש בלוא לחש, ואין יתרון לבעל הלשון".

והנה, במסכת ערכין (טז' ע"ב), וב"ילקוט שמעוני" (קהלת, רמז תתקפט'), דרשו רבותינו ז"ל:

"ריש לקיש אמר, לעתיד לבא מתקבצין כל החיות אצל הנחש, ואומרים לו -

ארי דורס ואוכל, זאב טורף ואוכל,

אתה, מה הנאה יש לך?

אומר להם, ומה יתרון לבעל הלשון?!

ומפני מה אתה נושך באבר אחד, וכל האברים מרגישים?

אומר להם, ולי מה אתם שואלים?!

אמרו לבעל הלשון, שהוא עומד כאן, והורג ברומי!"

⁴ בראשית רבה, פרשה יט', ד'.

⁵ בראשית, ג' - ה'.

והנה, על מאמר הכתוב ⁶, "ויאמר, מי שמד לְאִישׁ שֶׁר וְשִׁפְט עֲלֵינוּ, הִלְהַרְגֵנִי אֶתָּה אֵימֶר כְּאִשֶׁר הִרְגַתְּ אֶת הַמִּצְרִי, וַיִּירָא מֹשֶׁה, וַיֹּאמֶר, אֲכֵן נֹדַע הַדְּבָר", כתב רש"י הקדוש:

" וַיִּירָא מֹשֶׁה' - כפשוטו. ומדרשו, דאג לו על שראה בישראל רשעים דילטורין, אמר, מעתה, שמא אינם ראויין להיגאל.

'אֲכֵן נֹדַע הַדְּבָר' - כמשמעו. ומדרשו, נודע לי הדבר שהייתי תמה עליו, מה חטאו ישראל מכל שבעים אומות להיות נרדים בעבודת פרך, אבל, רואה אני, שהם ראויים לכך".

והיינו:

שבמאמר זה, לְמִדְּנוּ מִשֶׁה רַע"ה, שטעם קושי השיעבוד שהיה במצרים, הוא מחמת דברי הלשון הרע, שהיו אצל בני ישראל.

והנה, ידוע ומפורסם לכל, שהשורש לאמירת דברי לשון הרע, הוא מחמת "מידת הגאווה",

שכן, רק על ידי מידה מגונה זו, חושב האדם שהוא ראוי יותר וטוב יותר מחבירו, ולפיכך הוא מספר ומדבר בגנותו.

וכתוצאה מכך, הגיעו בני ישראל אל תחתית השפל, בדמותם של מט' שערי טומאה.

ברם, כאשר סרה מהם עורלת הלב, ובאה אליהם מידת הענווה,

אזי, הם הפסיקו מלדבר דברי איסור ולשון הרע,

וכפי שמצינו למאמר רבותינו ז"ל ⁷:

"רַב הוּנָא אָמַר בְּשֵׁם בַּר קַפְרָא -

בְּשִׁבִיל אַרְבַּעַת דְּבָרִים נִגְאָלוּ יִשְׂרָאֵל מִמִּצְרַיִם: שְׁלָא שָׁנוּ אֶת שְׁמֵם, וְאֶת לְשׁוֹנָם, וְלֹא אָמְרוּ לְשׁוֹן הָרַע, וְלֹא נִמְצָא בִּינֵיהֶם אֶחָד מֵהֶן פְּרוּץ בְּעֶרְוָה".

⁶ שמות, ב' - יד'.

⁷ ויקרא רבה, פרשה לב', ה'.

ומשכך, הם זכו לקבל את התורה הקדושה, במעמד הר סיני, שכן, דברי התורה הקדושה מתקיימים, רק במי שְׁמָשִׁים את עצמו כמדבר⁸, וכמים⁹, והיינו מידת הענווה.

ג. בעניינו של יוסף הצדיק ע"ה, כתב הגה"ק רבינו יחיאל מיכל ראבינאוויץ הי"ד¹⁰. כדלהלן.

דהנה, במאמר הכתוב¹¹, "אֵלֶּה תִּלְדוֹת יַעֲקֹב, יוֹסֵף בֶּן שִׁבְעַ עֶשְׂרֵה שָׁנָה, הָיָה רָעָה אֶת אָחָיו בְּצֹאן, וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו, וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבָתָם רָעָה אֶל אֲבִיהֶם", ישנם ג' תמיהות:

א. במה שנאמר "וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו",

צריך ביאור, מה בא הדבר ללמדינו?

ב. במה שנאמר "וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבָתָם רָעָה",

צריך ביאור, מהו הלשון "וַיָּבֵא", כי לכאורה היה מתאים יותר לשון "וַיִּסְפָּר"?

ג. במה שנאמר "וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבָתָם רָעָה אֶל אֲבִיהֶם",

צריך ביאור, וכי יעקב אע"ה לא היה גם אביו של יוסף הצדיק ע"ה,

ואם כן, היה צריך להיות כתוב "אֶל אָבִיו"?

וביאר בזה, רבינו זיע"א:

"והנראה בזה, דהפסוק בא, לומר, עד כמה גדלה צדקתו של יוסף ע"ה, שלא בא

חלילה להוציא דיבה על אָחָיו,

ורק, דכוונתו היתה לטובה, ובאופן שמותר על פי הדין,

⁸ עירובין, נד' ע"א.

נדרים, נה' ע"א.

⁹ תענית, ז' ע"א.

¹⁰ "אפיקי ים", (בתחילת חלק ב', מאמר "בינה במקרא").

¹¹ בראשית, לז' - ב'.

- דהדין בזה, אם רואה באחד שעושה דבר שלא כהוגן, והוא רוצה לגלות לאביו או לרבו, שיוכיחו אותו על זה, ולהחזירו למוטב, יש בזה איזה תנאים עיקריים:
- א. שמקודם, יוכיח לו בעצמו, ואם לא יועיל, אז מותר לגלות לאביו או לרבו שיוכיחוהו, וכן, אם משער שתוכחתו לא תועיל, מותר לגלות.
 - ב. שלא יגדיל העוולה יותר, ולא יוסיף שום דבר שיכול להגדיל העוולה, וכיוצא בזה.
 - ג. שיכווין דווקא לתועלת, ולא ליהנות חלילה וחס מפגם חבירו". ומעתה, יתבארו כל הקושיות, הדק היטב היטב הדק:
- א. מה שנאמר "וְהוּא נֶעַר אֶת בְּנֵי בְלָקָה וְאֶת בְּנֵי זִלְפָּה נְשֵׁי אָבִיו", בא להורות לנו, שמקודם שגילה יוסף הצדיק ע"ה לאביו את מעשה אָחִיו, הוא שָׁקַל בְּפָלֶס, האם מותר הדבר על פי דין. ומחמת שהיה יוסף הצדיק ע"ה, משמש ומשרת את בני השפחות, עלתה במחשבתו, שמכיוון שבראייתו - הוא רואה שהם מזלזלין בבני השפחות, ממילא, לא תתקבל תוכחתו כלל ועיקר.
- ב. מה שנאמר "וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם רָעָה", ולא "וַיִּסְפָּר", "להורות, שלא הוסיף שום דיבור, כמו שיוכל להיות בסיפור, ורק 'וַיָּבֵא', כמביא דבר ממקום למקום ממש, בלא הוספה וגירעון",
 - ג. מה שנאמר "וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתָּם רָעָה אֶל אֲבִיהֶם", ולא "אֶל אָבִיו", להורות, שבשעה שסיפר ליעקב אע"ה על מעשיהם של האחים, הוא סיפר זאת, כאילו היה יעקב אע"ה "אֲבִיהֶם" בלבד, ולא "אָבִיו". להודיעך, שנתכווין יוסף הצדיק ע"ה, בדבריו, לתועלת דווקא, ולא ליהנות חלילה וחס מפגם אָחִיו.

ומעתה, נשכיל ונבין, מניין עמדו לו ליוסף הצדיק ע"ה, כאלו כוחות ותעצומות נפש, לעמוד בניסיון פוטיפר ואשתו:

שכן, מכיוון שכל מעשיו היו לשם שמים,

ומכיוון שבכל דבריו היה בודק את הדין על כל כלליו ופרטיו,

הוא זכה לגבור על היצר הרע, ולחדש את מידתו "מידת היסוד".

ד. בעניין "פְתֻנַת פְּסִים" של יוסף הצדיק ע"ה, מצינו בדברי רבותינו זיע"א, כדלהלן:

א. כתב השל"ה הקדוש זיע"א¹²:

"וזהו סוד פְתֻנַת פְּסִים של יוסף, שהוא פְתֻנַת אֹר, להיפך מְפְתֻנַת עֹר דאדם הראשון.

ואדם הראשון, קיצץ בנטיעות,

כמו שאמרו רבותינו ז"ל¹³, אדם הראשון מין היה, ועשה מן האחדות שניות,

ויוסף, היה מאסף, והוא סימן לאחדות.

כי 'אחד', סוד יעקב עם השבעים -

א' מן ה'אחד', הוא יעקב,

ח' מן 'אחד', ח' בני הגבירות¹⁴,

י' מן 'אחד', י' בני השפחות¹⁵.

¹² בספרו הקדוש "שני לוחות הברית", (מסכת פסחים, דרוש שישי - כ').

¹³ סנהדרין, לח' ע"ב.

¹⁴ היינו:

ב' הגבירות, הן: רחל ולאה,

ו-ח' ילדיהן, הם: ראובן, שמעון, לוי, יהודה, יששכר, זבולון, יוסף, בנימין.

¹⁵ היינו:

ב' השפחות, הן: בלהה וזילפה,

ויוסף, חיבר אותיות 'אחד', להדדי,

כיצד?

נתחבר בחיבור אחד כאביו, כי כל מה שאירע ליעקב אירע ליוסף ¹⁶.

והוא היה מן ח' בני הגבירות,

נמצא, שעל ידו היה מחובר ח' ב-א'.

גם היה 'נער את בני בלהה ואת בני זלפה' ¹⁷, דהיינו, ד' של 'אחד',

נמצא, היה מחובר ה-ח' ב-ד'."

ב. עוד כתב רבינו זיע"א ¹⁸ :

"יעקב ויוסף, הם 'אָלֶף' ד- 'כְּתוּבֹת אֹר',

וזהו סוד הכְּתוּבֹת שעשה יעקב ליוסף, סוד כְּתוּבֹת פְּסִים,

כי כן תלבשנה בנות המלך, הם הנשמות העליונות שהם בנות מלך מלכי המלכים

הקדוש ברוך הוא ...

והנה, כשבא הנחש, וגרם שנסתלק א' מן 'אדם', 'וְנִרְגַּן מִפְּרִיד אֶלֹהֵי' ¹⁹, נשאר

'דם' מן 'אדם',

כי באה מיתה לעולם, ונשפך הדם ²⁰.

והארכתי בדרוש הזה במקום אחר -

ו-ד' ילדיהן, הם: גד, נפתלי, דן, אשר.

¹⁶ בראשית רבה, פרשה פד', ו'.

¹⁷ בראשית, לז' - ב'.

¹⁸ בספרו הקדוש "שני לוחות הברית", (פרשת "וישב-מקץ-ויגש", תורה אור - ב').

¹⁹ משלי, טז' - כח'.

²⁰ וכמאמר הכתוב (בראשית, ב' - יז'), "וַיִּמְעַץ הַדְּעַת טוֹב וָרָע, לֹא תֹאכַל מִמֶּנּוּ, כִּי בַיּוֹם אֶכְלָךְ מִמֶּנּוּ מוֹת

תָּמוּת".

כי בהסתלק א' מן 'אדם', נסתלק א' ד-פְתָנוֹת אֲוֹר', ונעשה 'עֹר', כעין 'עֹר
וּבְשָׂרִי'²¹,

ומן 'אדם', נשאר דם.

כן גרם חטא השבטים, בעניין יוסף שהפשיטו ממנו הַפְתָּנוֹת,
והפרידו אותו מהדביקות הגדול, בענייני הצרות שגרמו לו, ונתעורר 'דם' שנשאר
מ-'אדם', בהסתלק ה-א',

זהו סוד 'וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַפְתָּנוֹת בְּדָם'²²."

ג. כתב הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א²³ :

"סוד ו- 'יוסף בן שבע עשרה שנה'²⁴, סוד 'אמרו צדיק פי טוב'^{25 26}.

יוסף, תיקן פגם אדם הראשון, ולכן עשה לו 'פְתָנוֹת פְּסִים', כנגד אור של אדם."

ד. על מאמר הכתוב בפרשת "וישב"²⁷, "וַיִּשְׁמַע רְאוּבֵן, וַיִּצְלַחוּ מִיָּדָם, וַיֹּאמְרוּ,
לֹא נִפְנּוּ נַפְשׁוֹ", כתב הגה"ק רבינו קלונימוס קלמן הלוי אפשטיין זיע"א²⁸ :

"ולכאורה קשה, מה הוא הצלת ראובן, במה שציווה להשליך אותו אל הבור, אשר
בו נחשים ועקרבים?²⁹

²¹ איוב, י' - יא'.

²² בראשית, לז' - לא'.

²³ בספרו הקדוש "מגלה עמוקות" (פרשת "ואתחנן", אופן קעו').

²⁴ בראשית, לז' - ב'.

²⁵ ישעיה, ג' - י'.

²⁶ היינו:

מילת "טוב", עולה בגימטריא למניין 17,

כנגד גילו של יוסף הצדיק ע"ה שנמכר לעבד בגיל 17.

²⁷ בראשית, לז' - כא'.

²⁸ בספרו הקדוש "מאור ושמש", (בפרשת "וישב", ד"ה "וישמע ראובן").

²⁹ שבת, כב' ע"א.

ובפרט, לפי דרשת חז"ל³⁰, שרוח הקודש העיד עליו - שכוונתו היה 'למען הציל אתו מִיָּדָם'³¹.

ובזוהר הקדוש איתא³², למען הציל אותו להשיבו אל אביו - אף מת,

גם זאת לכאורה אינו מובן, שזאת יהיה ההצלה.

גם קשה, מפני מה, הפשיטו הַפְּתִיחַת הפסים מעליו,

האם היה הַפְּתִיחַת הפסים אשר עליו, למחסה ולמסתור, מפני הנחשים ועקרבים?

ונראה לבאר, על פי פשוטו -

דהנה, ידוע, שיעקב מסר ליוסף השם כב' אותיות היוצא מברכת כהנים,

ובפרט השם פְּסִי"ם, אשר הוא מסוגל לחן ולשמירה,

ולכן, עשה לו 'פְּתִיחַת פְּסִים', בכוונה זו, על פי הייחוד וצירוף של השם כב' אותיות.

והנה, אֶחָי יוסף, היו מסופקים ביוסף, שראו אותו הולך במקום סכנה למדבר, והלך יחידי, ושום מורא לא עבר על ראשו,

ובפרט, במה שהלך אצל אָחָיו, שהיה יודע בהם שהיו שונאים אותו,

אם הוא סומך את עצמו על צדקו, או רק על סמך השמירה שעשה לו אביו, במה שהלבישו פְּתִיחַת הפסים, שהוא מסוגל לשמירה, כנזכר לעיל,

כי בוודאי, עשאו אביו, על פי כוונת השם של כב' אותיות, כנזכר לעיל.

ולמען יעמדו על המבחן, הפשיטו מעליו הַפְּתִיחַת,

ואם גם אז לא יוזק, הוא בוודאי מחמת צדקו, והוא מהראוי ש-'וְצִדִּיק בְּאִמוּנָתוֹ יִחְיֶה'³³,

³⁰ "מדרש תנחומא", (בפרשת "וישב", אות יג').

³¹ בראשית, לז' - כב'.

³² חלק א', דף קפה' ע"ב.

³³ חבקוק, ב' - ד'.

ואם אינו צדיק כל כך, אזי יזק.

אומנם, ראובן, במה שאמר 'השליכו אתו אֶל הַבּוֹר'³⁴, לא היה כוונתו שיפשיטו מעליו הַכְּתָנֶת, ולא היה יודע שכן יעשו,

ועל כן, היה ליבו נכון ובטוח שלא יזק, מחמת שמירת אביו שעשה לו,

ושפיר אמר הכתוב, ורוח הקודש העיד עליו, 'לְמַעַן הַצִּיל אֶתוֹ מִיָּדָם, לְהַשִּׁיבוֹ אֶל אָבִיו'³⁵. וקל להבין.

ה. וכעין זה, כתב הגה"ק רבינו משה סופר זיע"א³⁶:

"ונראה, כי הַכְּתָנֶת הפסים, עשה לו יעקב על השם פסי"ם³⁷, כי הוא שם של שמירה שלא ישלוט בו שום בריה,

ואולי, שם זה, היה מועיל גם שלא יוכל שום אדם ליגע בו".

ו. כתב הגה"ק רבינו יהודה אריה ליב אלטר זיע"א מגור³⁸:

"בחינת יעקב, 'תִּתֵּן אֶמֶת לְיַעֲקֹב'³⁹.

'אמת', הוא כמו שהיה קודם החטא, כי הנחש הביא השקר בעולם.

ויוסף, נמשך אחר בחינת יעקב,

כמו שנאמר⁴⁰, 'תִּלְדוּת יַעֲקֹב יוֹסֵף'.

'וְעָשָׂה לוֹ כְּתָנֶת פְּסִיִּים'⁴¹, הוא 'כְּתָנֹת אֹר',

³⁴ בראשית, לז' - כב'.

³⁵ בראשית, לז' - כב'.

³⁶ בספרו הקדוש "תורת משה" השלם, (בפרשת "וישב", ד"ה "ויפשיטו").

³⁷ וכפי שיתבאר להלן באות ז'.

³⁸ בספרו הקדוש "שפת אמת", (בפרשת "וישב", שנת תרסב').

³⁹ מיכה, ז' - כ'.

⁴⁰ בראשית, לז' - ב'.

⁴¹ בראשית, לז' - ג'.

לכן, וַיִּנָּס וַיֵּצֵא הַחוּצָה⁴², התפשטות הגשמיות."

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "וישב"⁴³, "וַיִּשְׁרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בָּנָיו, כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ, וְעָשָׂה לוֹ כְּתֻנֹת פָּסִים", כתב רבינו בחיי זיע"א:

"שמסר לו, סוד כב' אותיות ...

והכוונה בזה, שהלבישו ידיעת החכמה, בשם כב' אותיות, כמו שלמד מפי שם ועבר."

ובביאור דברי רבינו זיע"א - "בשם כב' אותיות", כתב הגה"ק רבינו יוסף טוב ליפמן הלר זיע"א - בעל "תוספות יום טוב"⁴⁴:

"זה השם, תמצא בפרדס⁴⁵, שער פרטי השמות⁴⁶, פרק י"ד -

ויש בו ד' שמות אלו: אנקת"ם, פסת"ם, פספסת"ם, דיונסי"ם,

והשם השלישי⁴⁷, נרמז ב-'כתנת פסים'."

וכאשר נעיין במקור הדברים, דברי הגה"ק רבינו משה קורדובירו זיע"א⁴⁸, נראה כדלהלן:

"בשם בן כב', ונקרא כן מפני שיש בו כב' אותיות,

⁴² בראשית, לט' - יב'.

⁴³ בראשית, לז' - ג'.

⁴⁴ בספרו הקדוש "טוב טעם" על התורה, (בראשית, לז' - ג').

ספר זה, עוסק בפירוש דברי הקבלה שנמצאים בפירוש רבינו בחיי זיע"א על התורה, על פי קבלת הגה"ק רבינו משה קורדובירו זיע"א.

⁴⁵ היינו:

ספר "פרדס רימונים", להגה"ק רבינו משה קורדובירו זיע"א.

⁴⁶ שער כא'.

⁴⁷ היינו:

פספסת"ם.

⁴⁸ בספרו הקדוש "פרדס רימונים", (שער כא', פרק יד').

ויחסו רבי נחוניא - אל התפארת, וכן הסכימו המפרשים.

וזהו: אנקת"ם, פסת"ם, פספסי"ם, דיונסי"ם,

והוא יוצא מברכת כהנים".

ובמהות שמות הקודש הללו, כתב רבינו זיע"א:

"ופירשו המפרשים בשם זה, כי לכל אחד מה-ד' שמות הנזכר, לו סגולה בפני עצמה.

ה-א', אנקת"ם -

הוא טוב להשמיע תפילה, ופירושו: שומע אנקת תמים.

ה-ב', פסת"ם -

הוא נותן פיסת בר, לצריכים מזון.

ה-ג', פספסי"ם -

מלשון ⁴⁹, 'וַעֲשֵׂה לּוֹ כְּתוֹנֶת פָּסִים',

והוא נותן בגד ללבוש.

ה-ד', דיונסי"ם -

והוא עושה ניסים ונפלאות.

ובהם נשתמש יעקב אע"ה, באומרו ⁵⁰, 'אִם יִהְיֶה אֱלֹקִים עִמָּדִי, וּשְׁמֶרְנִי ... וְנָתַן לִי לֶחֶם לֶאֱכֹל וּבִגְד לְלַבֵּשׁ'.

זהו צירוף מוצא השם מברכת כהנים, ולא מצאנו מי שידבר בזה השם יותר".

ויעויין עוד, בדבריו של הגה"ק רבינו אברהם סבע זיע"א ⁵¹, בביאורו לברכת כהנים:

⁴⁹ בראשית, לז' - ג'.

⁵⁰ בראשית, כח' - כ'.

⁵¹ בספרו הקדוש "צרור המור", (במדבר, ו' - כז').

"והשם שיוצא מאלו השלושה פסוקים ⁵², הוא שם של כב' אותיות, כנגד 'בָּרַךְ יְבָרַךְ יִשְׂרָאֵל' ⁵³.

להורות, שזאת הברכה, היא כלל כל התורה כולה, שיש בה כב' אותיות.

והוא, שם: אנקת"ם, פסת"ם, פספסי"ם, דיונסי"ם, בשכמל"ו ⁵⁴,

שיש בו כב' אותיות ⁵⁵, והוא שם של ברכת כהנים,

והוא טוב לשמירה, ולכל הדברים.

והאומרו דרך תפילה, כזה הסדר, יועיל לו מאוד,

ובפרט כשיאמרו ברכת כהנים, יאמר: אֵל נָא קָרַב תְּשׁוּעַת מְצַפְּיָךְ, פְּחָדָךְ סָר
תּוֹצִיאֵם מִמָּאָסָר, פְּדָה סוֹעִים פְּתַח סוּמִים יִשְׁעָךְ מְצַפִּים, דְּלָה יוֹקְשִׁים וְקַבֵּץ
נְפֹצִים סִמָּךְ יְיָ-הַ מְפַלְתִּינוּ. בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד."

ולפיכך:

כאשר יצא יוסף הצדיק ע"ה מבית האסורים, ועלה לגדולה, הלבישוהו "בגדי
יְשׁ" ⁵⁶,

אשר עניינם כעין "בגדי הכהונה", וכפי שכתב הגה"ק רבינו אברהם אבן עזרא
זיע"א ⁵⁷, שהיו עמו כבראשונה.

⁵² של ברכת כהנים.

⁵³ בראשית, מח' - ל'.

⁵⁴ היינו:

"בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלָכוּתוֹ לְעוֹלָם וָעֶד".

⁵⁵ היינו:

בשמות הקודש, אנקת"ם, פסת"ם, פספסי"ם, דיונסי"ם,

ישנם כב' אותיות.

⁵⁶ בראשית, מא' - מב'.

⁵⁷ בראשית, מא' - מב'.

ה. על מאמר הכתוב⁵⁸, וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוּךְ אֶת הָאֱלֹהִים, וְאֵינְנוּ, כִּי לָקַח אֹתוֹ
אֱלֹהִים", כתב התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל:
"וּפְלַח חֲנוּךְ בְּקוּשָׁטָא קְדָם יְיָ, וְהָא לִיתוּהִי עִם דִּיִּירֵי אַרְעָא, אַרוּם אֶתְנַגִּיד וְסָלִיק
לְרַקִּיעָא בְּמִימַר קְדָם יְיָ, וְקָרָא שְׁמִיהּ מִיטְטְרוֹן סַפְרָא רַבָּא"⁵⁹.
ויעויין בדבריו של הגה"ק רבינו אליהו הכהן האיתמרי זיע"א מאיזמיר⁶⁰, שהביא
מדברי הגה"ק רבינו מנחם עזריה זיע"א מפאנו^{61 62}:
"חֲנוּךְ, לֹא הִיָּה מְצֻוָּה, אֲלֵא עַל שִׁבְעַת מִצְוֹת בְּנֵי נֹחַ, וְהִיָּה מִתְחִילָה מַחְסִידֵי אוֹמוֹת
הָעוֹלָם,
אֲלֵא, שְׁפִירֵשׁ מִדְּרָכֵיהֶם, וְהִלֵּךְ בְּדַרְכֵי יִשְׂרָאֵל, כְּמִי שְׁאִינוּ מְצֻוָּה וְעוֹשֶׂה, אוֹ כְּעֵין
גַּר צַדִּיק אֲשֶׁר בְּכָל דּוֹר וָדוֹר,
וְנִתְקַבַּל בְּמַעֲלָה עֲלִיוֹנָה, לְאוֹת וּלְמוֹפֵת לְבְנֵי שֵׁת⁶³, מֵה שְׁמִתּוֹקֵן לְהֵם אִם יֵיטִיבוּ
דְּרָכֵיהֶם,
וְכִיוּן שְׁעֵלָה, שׁוֹב לֹא יֵרֵד.
וְהֵנָּה, סְבִיב לְמַחְנָהוּ רִשְׁעִים יִתְהַלְכוּן, הַמְּבַקְשִׁים לְהַפְרִידוֹ חֲלִילָה וְחֹס.
וְהוּא הִיָּה תוֹפֵר מְנַעֲלִים, לְקִשְׁרֵי הָעוֹלָמוֹת,
וְעַל כָּל תְּפִירָה וְתַפְּיִרָה, אָמַר: בְּרוּךְ שֵׁם כְּבוֹד מְלְכוּתוֹ, לְעוֹלָם וָעֶד.

⁵⁸ בראשית, ה' - כד'.

⁵⁹ ותרגום דבריו הקדושים:

ויתהלך חנוך באמת ובתמים לפני ה', ואינו לפני דיירי הארץ, שכן הוא עלה לרקיע על פי דיבורו של
הבורא ית"ש, ונעשה מלאך, וקראו הבורא ית"ש מיטטרון הסופר הגדול.

⁶⁰ בספרו הקדוש "מדרש תלפיות" (ענף חנוך).

⁶¹ בספרו הקדוש "עשרה מאמרות" (מאמר אם כל חי, חלק שלישי, סימן כב').

⁶² ועיין עוד בספר הקדוש "אור יקר" (פרשת "בא", שער ג', סימן ד', כרך ז', דף קצה'), להגה"ק רבינו משה
קורדובירו זיע"א.

⁶³ שיצאו ממנו ישראל.

שיש בפסוק זה, ייחוד וקישור כל היכלות, בעליונים".

ויעויין עוד, בדברי הגה"ק רבינו משה קורדובירו זיע"א ⁶⁴, ובדברי הגה"ק רבינו מכלוף אביחצירא זיע"א ⁶⁵ :

שכתב, שחנוך תופר סנדלים היה.

ועל פי זה, ביאר רבינו הרי"ח הטוב זיע"א ⁶⁶, את מאמר הכתובים בפרשת "יתרו" ⁶⁷, "אַתֶּם רְאִיתֶם אֲשֶׁר עָשִׂיתִי לְמִצְרָיִם, וְאֲשָׂא אֶתְכֶם עַל פְּנֵי נְשָׁרִים, וְאָבָא אֶתְכֶם אֵלַי. וְעַתָּה אִם שָׁמוֹעַ תִּשְׁמָעוּ בְּקוֹלִי, וּשְׁמַרְתֶּם אֶת בְּרִיתִי, וְהִיִּיתֶם לִי סִגְלָה מִכָּל הָעַמִּים, כִּי לִי כָּל הָאָרֶץ":

"ידוע, שניצוצות הקדושה המעורבים ב-דצח"ם ⁶⁸, צריך לעשות בהם שני מלאכות,

האחד, לבררם ולהוציאם מן ה-דצח"ם ⁶⁹,

והשני, לתפורם ולחברם הפרצוף העליון השייכים לו ...

ובמאמר רבותינו ז"ל, שאמרו: חנוך, תופר סנדלים היה ... הכוונה הוא, שתיבת 'סנדלים', היא מורכבת משני תיבות ביחד,

וקרינון בה, סן דלים.

והיינו -

'סן', הוא לשון סינון, כי תיבת 'סן', הוא שורש מסננת, כמו שכתב בערוך.

⁶⁴ בספרו הקדוש "אור יקר" (פרשת "ויקהל", סימן ה', כרך יא', דף קג').

⁶⁵ בספרו הקדוש "מכלול יופי" (עמוד ע', אות צט').

⁶⁶ בספרו הקדוש "עוד יוסף חי - דרושים", (פרשת "יתרו").

⁶⁷ שמות, יט', ד' - ה'.

⁶⁸ היינו:

דומם, צומח, חי, מדבר.

⁶⁹ כנ"ל.

וקאי, על בירור ניצוצי קדושה, שבהיותם מעורבים ב-דצח"ם⁷⁰, נקראים 'דלים',

והצדיקים, מבררים אותם, ומסננים אותם, מן הסיגים שבהם.

והוא⁷¹, אחרי הסינון, היה תופרם, ומחברם בפרצוף העליון שהם שייכים לו. וזהו שנאמר, 'תופר סן דלים' -

רצונו לומר, כי סינון הדלים הם ניצוצות הקדושה, שהיו מעורבים ב-דצח"ם⁷².

ולגירסה אחרת, דגרסי, 'תופר מנעלים היה', גם כן יבוא אל נכון -

ד- 'מנעלים', גם היא מילה מורכבת, שהוא 'מן עלים',

דניצוצי הקדושה, כשיתבררו מן ה-דצח"ם⁷³, נקראים 'מִים נוקבין',

והוא תופר אותם, לעשותם פרצוף שלם, ומעלה אותם למעלה.

ו- 'עלים', רצונו לומר, עֲלִיָּה.

נמצא, בירור ניצוצות הקדושה, יש בו שני מלאכות -

האחד, אסיפה וקיבוץ מן ה-דצח"ם⁷⁴,

והשני, מלאכת התפירה והחיבור.

וגם המלאכה השנית, היא בכלל מלאכה של אסיפה וקיבוץ -

כי התפירה, עניינה הוא, להיות מקבץ ומאסף החלקים יחד, הקטנים עם הגדולים.

⁷⁰ כנ"ל.

⁷¹ היינו:

חנוך.

⁷² היינו:

דומם, צומח, חי, מדבר.

⁷³ כנ"ל.

⁷⁴ כנ"ל.

והנה, נודע, כי ישראל בהיותם בשיעבוד מצרים, היו עושין בירור ניצוצות הקדושה, על ידי ייסורין דווקא, כי עדיין לא ניתנה התורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה. וכשיצאו, דהוֹסְרוּ מהם הייסורין, תיכף ומייד, ניתנה להם תורה, כדי שיעשו בירור על ידי עסק התורה".
 ועל כל פנים:

יסוד מאמרו של חנוך, בעת היותו תופר ומקשר את המנעלים והסנדלים, נעוץ בעניין "מידת הענווה", שכן, עיקרו, קבלת עול מלכותו יתברך, בתכלית ההתבטלות והענווה. והנה, בעניין גדלותו ומעלתו של רש"י הקדוש, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א⁷⁵:

"ושמעתי מפה קדוש רב מופלג, שקיבל מרבו: דרש"י, התענה תרי"ג תעניות קודם שכתב פירוש התורה.

והיה אומר רבינו תם נכדו: מה שפירש אדוני זקני הש"ס, אף אני אעשה זאת. אבל פירוש המקרא, לית בחילי, כי לא אוכל עשוהו.

ועתה ראיתי בספר 'מאמר העיתים', להרמ"ע, שנדפס בדיהרנפארט, שנת תג"ן, אשר בסוף הספר ממש, הביא מעשה ממקובל גדול, פלא והפלא. ומכלל הדברים נראה: שרש"י כתב פירושו על פי הסוד, ויש בדבריו רזין עילאין, ולכן התענה תרי"ג תעניות, ומשה רבינו ע"ה אמר לו 'אשריך' וכו'.

והמקובל, הוא החסיד מהר"ר נחמן בר שמואל ז"ל, שהפליא לעשות והלך על קבר רש"י ז"ל, ועשה סיגופים והפסקות, עד שגילו לו סוד מה שכתב רש"י, 'יִתְנַפְּלוּ אֲתוֹי'⁷⁶, 'אֲתוֹ, עֲמוּ, כְּלוֹמַר אֱלֹהֵי, סוּדוֹת עֲלִיוֹנוֹת. עֵינַי שֶׁם בְּאֵרֵיכּוֹת'.

⁷⁵ בספרו הקדוש "שם הגדולים", (מערכת גדולים, אות ש', סעיף קטן לה' - רש"י הוא רבינו שלמה יצחקי).

⁷⁶ בראשית, לז' - יח'.

והנה, סוד זה שכתב אותו גאון וקדוש רבינו שמואל בר נחמן זיע"א, הועתק בשלימותו על ידי דודי זקני הגה"ק רבי ישראל קריספין זיע"א, והובא בתוספת פירוש נכבד ועמוק על ידי אביו - זקני הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ^{77 78}.

ובתוך העתקת דברי קודשו, מצינו:

"שאלו רבי ישמעאל ורבי נחמני למטטרוין: למה זכית להיות גדול מכל צבא מרום?"

אמר: **לפי ששמי חנוך בן ירד, וסימן לדבר יְחֻנֵךְ לְנֶעַר עַל פִּי דְרַכְפוֹי** ⁷⁹, וזה האות, **כי אות יו"ד, מעולה מכל האותיות שבתורה, חוץ משמות הקדושים** וכו'.

ובביאור דבריו הקדושים, ביאר זקני הגה"ק זיע"א:

⁷⁷ בספרו הקדוש "פרח שושנה", (בפרשתן. בראשית, לז' - יח').

⁷⁸ וזה לשון קודשו של זקני הגה"ק זיע"א:

"זה הלשון, העתיקו בני חמודי וידידי, מעלת החכם השלם כמוהר"ר ישראל קריספין נר"ו, מספר 'אמרי חיים' בפרשת 'וישב', בפסוק 'וַיִּתְנַקְלוּ אֹתוֹ'.

ופירש רש"י: 'אתו, עמו, כלומר אליו',

והרב נחמן בר שמואל ז"ל, כתב על לשון רש"י דבר נפלא, סוגר ואין פותח.

ושלח לי, להאיר עיני בזה העניין, אם אוכל.

והגם דדשו בו קמאי, רבני עולם, חלקם בחיים, וראו בו סוד בדבר, כי כל דברי רבינו רש"י ז"ל בדרך נסתר, כמו שכתבתי בפירושי על התורה כמה לשונות של רש"י ז"ל.

לזאת, בכאן, אענה גם אני חלקי, בעזרת ה' יתברך, בדרך אם אפשר,

לא בהחלטי, חלילה וחס,

אכתוב כפי מה שהשיגה ידי יד כהה.

ולשונו העתקה הנ"ל, יבוא לבדו, באותיות גדולות קצת,

ופירושי יבוא באותיות דקות, על כל מילה ומילה,

כמו שעניי חכמים ישמרם צורם ויחיהם, יראו אם אפשר."

⁷⁹ משלי, כב' - ו'.

"בא להודיע לנו, ד-צוֹרֵי הגדול ורפואה לתחיית המתים, הוא מידת הענווה,

דכל מי שיש בו גסות הרוח, אין עפרו ננער בתחיית המתים⁸⁰.

דכל מי שהוא עניו, מובטח שיחיה.

וזה רמז באות חנוך בן ירד, שְׁיִחְנֶךָ עצמו ויהיה ירוד ועניו.

והעד, מן תשובת השאלה ששאלו רבי ישמעאל ורבי נחמני ע"ה למטטרו"ן, כאשר לפניך.

והשיבם: לפי ששמי חנוך בן ירד,

לומר לך, ד-צוֹרֵי הגדול, מידת הענווה, ובה זכה לזאת המעלה, להיות גדול מכל צבא השמים.

עוד כתב, וסימן לדבר 'חֲנֹךְ לְנַעַר עַל פִּי דְרַכּוֹ'⁸¹: פירוש, חנוך, הוא מטטרו"ן נער,

והגם שהוא גדול, מקטין את עצמו, ומחשיב עצמו נער משרת."

והנה, על מאמר שר המשקים⁸², "וְנָשָׂם אֶתְנֹנוּ נַעַר עֲבָרִי, עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים, וְנִסְפָּר לוֹ, וַיִּפְתָּר לָנוּ אֶת חֲלַמֵּינוּ, אִישׁ כְּחֻלְמוֹ פִּתְרִי", כתב רש"י הקדוש⁸³:

⁸⁰ סוטה, ה' ע"א.

⁸¹ משלי, כב' - ו'.

⁸² בראשית, מא' - יב'.

⁸³ יעו"ן עוד בדברי רבותינו ז"ל במדרש (בראשית רבה, פרשה פט', ז'):

"כיון שראה שר המשקים את פרעה, שהיתה נפשו מבקשת לצאת,

היה מחשב בדעתו, ואומר -

אם ימות פרעה זה, ויעמד מלך אחר, איני יודע אם מעמידני באמונתי אם לאו.

'וַיְדַבֵּר שֵׁר הַמְּשָׁקִים' (בראשית, מא' - ט')

אמר לו, שני חטאים יש בדי,

אחת, שלא עשיתי ליוסף טובה והזכרתיו לפניך,

ואחר שראיתך מצטער על פתרונו של חלום, ולא גלית לך עליו, שהיה יודע פתרונו.

'וְנָשָׂם אֶתְנֹנוּ נַעַר עֲבָרִי' וגו' (בראשית, מא' - יב') -

" יַעַר עֲבָרֵי עֶבֶדְךָ - אַרְוִירִים הַרְשָׁעִים, שֶׁאֵין טוֹבָתָם שְׁלֵמָה.

מִזְכִּירוּ בַלְשׁוֹן בְּזִיוֹן -

'נַעַר' - שׁוֹטָה, וְאֵין רֵאוּי לַגְּדוּלָה,

'עֲבָרֵי' - אֲפִילוֹ לְשׁוֹנֵינוּ אֵינוֹ מַכִּיר,

'עֶבֶדְךָ' - וְכַתּוּב בְּנִימוּסֵי מִצְרַיִם, שֶׁאֵין עֶבֶד מוֹלֵךְ, וְלֹא לּוֹבֵשׁ בְּגָדֵי שְׂרָיִם."

וַיַּעֲוִיֵן בְּזָה, מָה שֶׁכָּתַב הַגֵּה"ק רַבֵּינוּ עַמּוּר אֲבִיטְבוֹל זִיע"א ⁸⁴ :

"וְאֵנִי הַצַּעִיר, נִרְאָה לִי בַדֶּרֶךְ רִמּוֹז, לְדוֹרְשׁוֹ לְטוֹבָה.

וְהוּא, בְּמָה דְאִיתָא ⁸⁵ -

שְׁחַנוֹךְ ⁸⁶ נִתְגַּלְגַּל בְּאַלְיַעֲזָר ⁸⁷, וְאַלְיַעֲזָר בְּיוֹסֵף, וְעַתִּיד לְהִתְגַּלְגַּל בְּמִשִּׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם.

אֵפֶס עַל פִּי שֶׁהֲזָכִיר אוֹתוֹ, הוּא מְבַזְהוֹ, שֶׁהוּא יוֹדֵעַ לְאַיִזָּה גְּדֻלָּה הוּא נִכְנָס.

מִיָּד, 'וַיִּשְׁלַח פְּרַעְה וַיִּקְרָא, וַיִּשֶׁם אֶתְנֹו' וְגו' (בְּרֵאשִׁית, מֵא' - יד') -

אָמַר רַבִּי שְׁמוּאֵל בֶּר נַחְמָן, אֲרֻרִים הֵם הַרְשָׁעִים, שֶׁאֵין עוֹשִׂים טוֹבָה שְׁלֵמָה,

'נַעַר' - שׁוֹטָה,

'עֲבָרֵי' - שׁוֹנָא,

'עֶבֶדְךָ' - שֶׁכֶּךָ מוֹכֵת בְּסִקְרִידֵיךָ שֶׁל פְּרַעְה, שֶׁאֵין עֶבֶד מוֹלֵךְ, וְלֹא לּוֹבֵשׁ כְּלִידִים."

⁸⁴ בְּסִפְרוֹ הַקְּדוּשׁ "עוֹמֵר הַתְּנוּפָה", עִמּוּד מֵב'.

⁸⁵ יַעֲוִיֵן בְּסִפְר "שְׁכַחַת לִקְט" (אָדָם וְהַדּוֹרוֹת עַד נַח, אוֹת יז'), שֶׁכָּתַב כֵּן מִשֵּׁם סִפְר "גְּלִיא רִזִּיא" (יז' ע"ג):

"חֲנוֹךְ, אֲתִגְלַל בְּאַלְיַעֲזָר,

וְאַחַר כֵּךְ, בְּיוֹסֵף,

וְעַתִּיד לְהִתְגַּלְגַּל בְּמִשִּׁיחַ בֶּן אֶפְרַיִם."

⁸⁶ שֶׁהִיא דוֹר שְׁבִיעֵי לְאָדָם הָרֵאשׁוֹן, בְּנוֹ שֶׁל יִרְד, וְאַבִּיו שֶׁל מִתּוֹשֵׁלַח,

אֲשֶׁר עָלִיו נֹאמַר (בְּרֵאשִׁית, ה' - כד') -

"וַיִּתְהַלֵּךְ חֲנוֹךְ אֶת הָאֱלֹהִים, וְאֵינֶנּוּ, כִּי לָקַח אֶתְוֹ אֱלֹהִים."

וַיַּעֲוִיֵן בְּמִסְכַּת "דֶּרֶךְ אֶרֶץ זוּטָא":

שְׁחַנוֹךְ, עֵלָה בְּחַיִּיו לִגְן עֵדֶן.

וידוע, שחנוך שהוא מ"ט⁸⁸, אקרי נער⁸⁹.
וזה שאמר שר המשקים⁹⁰, 'וְנָשָׂם אֶתְנוּ נֶעַר עֶבְרָיִי -
שהוא נער, לפי שנשמת חנוך נתגלגלה בו,
ועוד⁹¹, 'עֶבֶד לְשֵׁר הַטְּבָחִים' -
היינו, לאברהם,
שיש בו נשמת אליעזר, שהיה עבד לאברהם.

ופירש בזה הרלב"ג:

"והנה, לזאת הסיבה, לא זכר בו מיתה,
וזכרה בשאר האנשים שנזכרו עמו,
להורות, על ההבדל שהיה בינו וביניהם,
כי הוא השלים נפשו, והגיע בו שלמותו, ושאר האנשים ההם, מתו בלא חמדה".
עוד יעויין ב"פסיקתא דרב כהנא" (פרשה כג):
"כל השביעין חביבין ...

בדורות, השביעי חביב - אדם, שת, אנוש, קינן, מהללאל, ירד, חנוך ...
באבות, השביעי חביב - אברהם, יצחק, יעקב, לוי, קהת, עמרם, משה".

⁸⁷ עבד אברהם.

⁸⁸ יעויין בתרגום התנא הקדוש - יונתן בן עוזיאל (בראשית, ה' - כד):

"וּפְלַח חֲנוֹךְ בְּקוֹשֵׁטָא קְדָם :: וְהָא לִיתוּהִי עִם דִּי־רִי אַרְעָא, אַרוּם אַתְּנַגִּיד וְסָלִיק לְרַקִּיעָא בְּמִימְרֵי קְדָם :: וְיִקְרָא
שְׁמִיהּ מִיטְטְרוֹן סְפָרָא רַבָּא",

והיינו:

שחנוך, עלה לשמים עוד בחייו, והפך למלאך בשם מטטרון.

⁸⁹ יעויין מה שכתב בזה ה"זוהר הקדוש" (תיקוני הזוהר, תיקונא שתייתאה, דף כג' ע"א):

"אֶפְרוֹחִים, מְסֻטָּא דְנַעַר מִטְטְרוֹן".

⁹⁰ בראשית, מא' - יב'.

⁹¹ שם.

ומה שנקרא שר הטבחים ⁹² -

כי הדורות הקודמים, כולם היו רשעים, והיו עושים רצון יצרם הרע,
והוא, התחיל לטבוח טבח ביצר הרע, וביטל מעט עבודה זרה,
ולכן, קראו שר הטבחים.

או, על שם שרצה לזבוח את בנו, על קדושת שמו יתברך".
ולאור המתבאר, נראה לעניות דעתי - בסייעתא דשמיא, לבאר בסוד עניין גלגול
חנוך באליעזר וביוסף:

דהנה, אליעזר עבד אברהם, היה מתבטל בתכלית הענווה אל אברהם אע"ה -
שהיה בעל ענווה מולחטת,

ובסוד "עבד", אשר אין לו משל עצמו מאום.

וכמו כן, יוסף הצדיק ע"ה, שהיה גדול במידת הענווה, בהתבטלות מוחלטת,
וכמו שיתבאר להלן.

וממילא אם כן, שורשם הקדוש, היה בנשמת חנוך בן ירד, אשר זכה לכל גדלותו
וקדושתו, בעבור מידת הענווה שהיתה בו.

ו. עניין "טוב", מרומז ב-ג' יסודי עולם. וכדלהלן:

א. אצל יוסף הצדיק ע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר נמכר לעבד בגיל
"טוב" שנים ⁹³.

ב. אצל יעקב אע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר היתה ישיבתו בארץ
מצרים "טוב" שנים ⁹⁴.

⁹² היינו:

אברהם אע"ה.

⁹³ בראשית, לז' - ב'.

⁹⁴ בראשית, מז' - כח'.

ג. אצל משה רע"ה, מצינו את עניין "טוב", באשר נולד כשהוא "טוב"⁹⁵, ונתמלא הבית כולו אורה בהיותו מהול⁹⁶.

והנה, ג' יסודי עולם אלו, זכו והשפיעו מכוח טובתם לכל. וכדלהלן.

א. יוסף הצדיק ע"ה -

וכמאמר הכתוב בפרשתן⁹⁷, "וְיוֹסֵף הוּא הַשְּׁלִיט עַל הָאָרֶץ, הוּא הַמְשַׁבֵּיר לְכָל עַם הָאָרֶץ, וַיָּבֵאוּ אֵחָיו יוֹסֵף, וַיִּשְׁתַּחֲווּ לוֹ אַפְסִים אֶרְצָה".

ב. יעקב אע"ה -

וכפי שמצינו למאמר רבי יוסי בן חנינא⁹⁸:

"שְׁתֵּי שָׁנִים עָשָׂה הָרָעֵב, שְׁפִיּוֹן שְׁיָרֵד יַעֲקֹב אָבִינוּ לְשָׁם, עָלָה הָרָעֵב".

ג. משה רע"ה -

וכפי שמצינו למאמר רבי יוסי ברבי יהודה⁹⁹:

"שלושה פרנסים טובים עמדו לישראל, אלו הן: משה, ואהרון, ומרים,

ושלוש מתנות טובות ניתנו על ידם, ואלו הן: באר, וענן, ומן.

באר - בזכות מרים,

עמוד ענן - בזכות אהרון,

מן - בזכות משה.

מתה מרים - נסתלק הבאר,

שנאמר¹⁰⁰, 'וַתָּמָת שָׁם מְרִיָּם, וכתיב בתריה¹⁰¹, 'וְלֹא הָיָה מִיָּם לְעֵדָה',

⁹⁵ שמות, ב' - ב'.

⁹⁶ סוטה, יב' ע"א.

⁹⁷ בראשית, מב' - ו'.

⁹⁸ בראשית רבה, פרשה פט', ט'.

⁹⁹ תענית, ט' ע"א.

¹⁰⁰ במדבר, כ' - א'.

וחזרה בזכות שניהן ¹⁰².

מת אהרון - נסתלקו ענני כבוד,

שנאמר ¹⁰³, 'וַיִּשְׁמַע הַכְּנַעֲנִי מִלֶּךְ עָרְד',

מה שמועה שמע?

שמע שמת אהרון, ונסתלקו ענני כבוד, וכסבור ניתנה לו רשות להילחם בישראל ...

חזרו שניהם בזכות משה ¹⁰⁴."

ומבואר מכל האמור:

שעל ידי קדושת "טוב" של המחשבה, המביאה את מידות "יסוד ודעת",

זכו אותם ג' יסודי עולם, למציאת חן וחסד,

וממילא, הם יכלו להשפיע מטובתם לאחרים.

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "ואתחנן" ¹⁰⁵, "לא מִרְבָּכֶם מְכַל הָעַמִּים חֶשֶׁק

הָהָה בָּכֶם, וַיִּבְחַר בָּכֶם, כִּי אֶתֶם הִמְעַט מְכַל הָעַמִּים", דרשו רבותינו ז"ל במסכת

חולין ¹⁰⁶:

"אמר להם הקדוש ברוך הוא לישראל -

חושקני בכם, שאפילו בשעה שאני משפיע לכם גדולה, אתם ממעטין עצמכם

לפני ¹⁰⁷,

¹⁰¹ במדבר, כ' - ב'.

¹⁰² היינו:

בזכות משה רע"ה, ובזכות אהרן הכהן ע"ה.

¹⁰³ במדבר, כא' - א'.

¹⁰⁴ היינו:

הבאר וענני הכבוד, חזרו לעם ישראל, בזכותו של משה רע"ה בלבד.

¹⁰⁵ דברים, ז' - ז'.

¹⁰⁶ פט' ע"א.

נתתי גדולה לאברהם, אמר לפני¹⁰⁸, 'וְאֶנְכִי עֶפְרָאֵר',
למשה ואהרן, אמר¹⁰⁹, 'וְנַחֲנוּ מָה',
לדוד, אמר¹¹⁰, 'וְאֶנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ...'
גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה שנאמר באברהם,
דאילו באברהם, כתיב, 'וְאֶנְכִי עֶפְרָאֵר'. ואילו במשה ואהרן, כתיב, 'וְנַחֲנוּ מָה'."
והנה, יעקב אע"ה, היה "שלימא דאבהן"^{111 112}, וכמו כן היה כלול יחד עם משה
רע"ה.
דהנה, על מאמר הכתוב¹¹³, "וַיֹּאמֶר רְאוּבֵן אֶל אָבִיו, לֵאמֹר, אֶת שְׁנֵי בְנֵי תַמְיֵת אִם
לֹא אֶבְיָאֵנוּ אֵלֶיךָ, תִּנָּה אֶתוֹ עַל דְּדִי, וְאֲנִי אֶשְׁיבֶנּוּ אֵלֶיךָ", כתב "בעל הטורים":
"ב' במסורה¹¹⁴, דין¹¹⁵, ואידך^{116 117} - וּפְתָה תַמְיֵת קִנְאָה'.

¹⁰⁷ וביאר בזה רש"י הקדוש:

"לפי שאין אתם מרבין עצמכם, אלא ממעטין,

לפיכך, חשק בכם,

'כי אתם המעט' - ממעטין עצמכם בענוה."

¹⁰⁸ בראשית, יח' - כז'.

¹⁰⁹ שמות, טז' - ח'.

¹¹⁰ תהילים, כב' - ז':

"וְאֶנְכִי תוֹלַעַת וְלֹא אִישׁ, חֲרַפְתָּ אָדָם וּבְזִי עִם."

¹¹¹ "זוהר הקדוש", חלק א', דף קמז' ע"ב.

ובעוד מקומות.

¹¹² צא ולמד מה שכתב בספר "תשב"ץ קטן" (סי' תקמא'), לבעל "הגהות מיימוניות" על הרמב"ם:

"יעקב אבינו, נקרא ישראל, לפי שהיה סוף האבות, ובו כלל האבות והאמהות,

ישראל -

יצחק, שרה, בבקה, בחל, אברהם, לאה."

¹¹³ בראשית, מב' - לז'.

דורש אותנו במדרש, בעדת קורח - דכתיב בהו קנאה ¹¹⁸,

וַיִּקְנְאוּ לַמֶּשֶׁה בַּמַּחְנֶה¹¹⁹ - אלו דתן ואבירם.

בשביל שאמר ¹²⁰, 'אֶת שְׁנֵי בְנֵי תַמִּית', נתקיים בשני בניו, והם דתן ואבירם.

'אֶת שְׁנֵי' - בגימטריא, הם דתן ואבירם ¹²¹.

ובביאור העניין, כתב מו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א ¹²²:

"שוב ראיתי בדברי המקובלים ¹²³, דיעקב ומשה הם גוף אחד, ובמידה אחת,

¹¹⁴ היינו:

ב' פעמים, מצאנו במסורה לשון של "תמית".

¹¹⁵ היינו:

מאמרו של ראובן, לאביו - יעקב אע"ה.

¹¹⁶ היינו:

המקום השני, שבו מצאנו לשון של "תמית".

¹¹⁷ איוב, ה' - ב'.

¹¹⁸ היינו:

ש-ב' מקומות אלו, בהם נאמר לשון של "תמית", נאמרו בעניינו של קורח שהיה בו את עניין הקנאה.

¹¹⁹ תהילים, קו' - טז'.

¹²⁰ בראשית, מב' - לז'.

¹²¹ היינו:

המילים "אֶת שְׁנֵי", עולים בגימטריא למניין 761,

וכמו כן, המילים "הם דתן ואבירם" עם ג' המילים, עולים למניין זה.

¹²² בספרו הקדוש "פרח שושנה" על התורה.

¹²³ יעוין בדברי ה"זוהר הקדוש" (בראשית, דף כג' ע"ב): "ובגין כך, יעקב משה ויוסף כחדא אזלי".

ועיין עוד בספר "עץ חיים", להמהרח"ו זיע"א (שער הכללים. ובשער מ', דרוש ו').

ובספר "עמק המלך", להגה"ק רבינו נפתלי הרץ בכרך זיע"א (שער יד', פרק קיח'),

ובספר "קהלת יעקב", להגה"ק רבינו יעקב צבי יאליש זיע"א - תלמיד "החזנה מלובלין" זיע"א (ערך לב').

אלא, שזה הוא למעלה מזה.

וכמו שכתב בתיקונים ¹²⁴, יעקב מלבר ומשה מלגאו,

ופירש הרב של"ה ז"ל ¹²⁵, יעקב הוא מרכבה לתפארת במקומו הנגלה, ומשה

מרכבה להנעלם של תפארת שהוא הדעת ...

הרי בפירוש, דמשה ויעקב הם במידה אחת,

ולזה נתקיים הדבר, על ידי משה רבינו ע"ה."

ומבואר מדברי הקדושים :

שמכיוון שמשה רע"ה ויעקב אע"ה, קשורים זה בזה,

אם כן, כאשר דתן ואבירם מתו על ידי משה רבינו ע"ה,

נחשב הדבר, כאילו מתו על ידי יעקב אע"ה.

וממילא, אמירתו של ראובן ¹²⁶, "אֶת שְׁנֵי בְנֵי תְּמִית",

נתקיימה, שהמית משה רע"ה - מכוחו של יעקב אע"ה, את שני צאצאיו של

ראובן - דתן ואבירם.

ומעתה, כאשר דרשו רבותינו ז"ל ^{127 128}, "גדול שנאמר במשה ואהרן, יותר ממה

שנאמר באברהם":

דבר זה, כלול אף ביעקב אע"ה, שהיה ענוותן גדול מאין כמותו!

והנה, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ¹²⁹, משמו של הגה"ק בעל "מגלה

עמוקות" זיע"א:

¹²⁴ "תיקוני הזהר" (תיקון יג', דף כט' ע"א).

¹²⁵ בראשית, פרשת "ויצא", תורה אור - ב'.

¹²⁶ בראשית, מב' - לז'.

¹²⁷ חולין, פט' ע"ב.

¹²⁸ וכפי שהובא לעיל בתחילת אות זו.

¹²⁹ בספרו הקדוש "כסא דוד", (חלק ב', דרוש כד' - לשבת זכור, עמוד תלז').

"דמשה רבינו ע"ה, קיבל לתקן, כל מה שחטאו השבטים עם יוסף, ובזכות זה יצאו ממצרים,

דאי לאו הכי, היה מקטרג חטא יוסף, ומעכב יציאת מצרים לעולם.

וזה שכתוב ¹³⁰, 'וַיִּקַּח מֹשֶׁה, אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ, עוֹצֵם וְתוֹקֵף עֲנִיִּין יוֹסֵף עִמּוֹ, שֶׁהוּא יִתְקַן הַכֹּל.

וזה שכתוב ¹³¹, 'וַחֲמָשִׁים עָלוּ בְנֵי יִשְׂרָאֵל, מֵאֲרָץ מִצְרָיִם, לְפִי שֶׁ-וַיִּקַּח מֹשֶׁה, אֶת עֲצָמוֹת יוֹסֵף עִמּוֹ' ¹³²."

ומעתה, אותה הענווה שהיתה בו במשה רע"ה, כלולה ודבוקה אף ביוסף הצדיק ע"ה, אשר היה כלול ודבוק באביו יעקב אע"ה,

דהנה, ידועים ומפורסמים, דבריו של רש"י הקדוש, על מאמר הכתוב ¹³³, 'וַיִּשְׂרָאֵל אֶהָב אֶת יוֹסֵף מִכָּל בְּנָיו, כִּי בֶן זִקְנִים הוּא לוֹ, וַעֲשֵׂה לוֹ כְּתֻנֹת פָּסִים':

"כל מה שלמד משם ועבר, מסר לו ...

שהיה זיו איקונין שלו, דומה לו".

והנה, כתב ה-"ילקוט ראובני" ¹³⁴:

ש-משה רע"ה, הוא בדרגה דיוסף.

שכן, אצל יוסף הצדיק ע"ה, נאמר ¹³⁵, "אֵלֶּה תִּלְדוֹת יַעֲקֹב, יוֹסֵף, בֶּן שִׁבְעַת עָשָׂרָה שָׁנָה הָיָה רָעָה אֶת אָחִיו בְּצֹאן, וְהוּא נָעַר אֶת בְּנֵי בְלָהָה וְאֶת בְּנֵי זֵלְפָה נְשֵׁי אָבִיו, וַיָּבֵא יוֹסֵף אֶת דְּבַתְּם רָעָה אֶל אָבִיהֶם",

¹³⁰ שמות, יג' - יט'.

¹³¹ שמות, יג' - יח'.

¹³² שמות, יג' - יט'.

¹³³ בראשית, לד' - ג'.

¹³⁴ שמות, אות סו', ואות צד'.

¹³⁵ בראשית, לד' - ב'.

ואף אצל משה רע"ה, נאמר ¹³⁶, "וַתִּתְּפַח, וַתִּרְאֶהוּ אֶת הַיָּלֵד, וְהִנֵּה נֶעַר בֶּכָה, וַתִּחְמַל עָלָיו, וַתֹּאמֶר, מִיִּלְדֵי הָעֶבְרִים זֶה".

ועיין עוד בספר הקדוש "פרח שושנה" ¹³⁷, למו"ז הגה"ק רבינו יעיש קריספין זיע"א, שביאר:

שיוסף הצדיק ע"ה, שהיה קשור וחבוק במשה רע"ה, והיו התפלל על הצלתו, בעבור שהיו שייכים שניהם אל בחינת "חנוך".

ז. בעניין שמונת בגדי הכהונה, דרשו רבותינו ז"ל ¹³⁸:

"אמר רבי עיניני בר ששון -

למה נסמכה פרשת קרבנות, לפרשת בגדי כהונה ¹³⁹ ?

לומר לך, מה קרבנות מכפרין, אף בגדי כהונה מכפרין!

כתונת - מכפרת על שפיכות דם,

שנאמר ¹⁴⁰, 'וַיִּשְׁחֲטוּ שְׂעִיר עִזִּים, וַיִּטְבְּלוּ אֶת הַכֹּתֶנֶת בְּדָם'.

מכנסים - מכפרת על גילוי עריות,

שנאמר ¹⁴¹, 'וַעֲשֵׂה לָהֶם מְכַנְסֵי בָד, לְכִסּוֹת בֶּשֶׂר עַרְוָה'.

מצנפת - מכפרת על גסי הרוח,

מניין?

אמר רבי חנינא, יבוא דבר שבגובה, ויכפר על גובה.

¹³⁶ שמות, ב' - ו'.

¹³⁷ שמות, ב' - ו'.

¹³⁸ זבחים, פח' ע"ב.

¹³⁹ היינו:

בפרשת "צו".

¹⁴⁰ בראשית, לז' - לא'.

¹⁴¹ שמות, כח' - מב'.

אבנט - מכפר על הרהור הלב,

היכא דאיתיה.

חושן - מכפר על הדינין,

שנאמר ¹⁴², 'וְעֵשִׂיתָ חֹשֶׁן מִשְׁפָּט'.

אפוד - מכפר על עבודת כוכבים,

שנאמר ¹⁴³, 'וַיֵּאֵן אֶפֻּד וַתִּרְפִּים'.

מעיל - מכפר על לשון הרע,

מנין?

אמר רבי חנינא, יבוא דבר שבקול, וכפר על קול הרע.

וציץ - מכפר על עזות פנים,

בציץ כתיב ¹⁴⁴, 'וְהָיָה עַל מִצַּח אֶהְרֹן',

ובעזות פנים כתיב ¹⁴⁵, 'וַיִּמְצַח אִשָּׁה זֹנָה הָיָה לָהּ'."

והנה, כתב הגה"ק רבינו שמשון זיע"א מאוסטרופולי ¹⁴⁶ :

"נשאלתי מן שאר בשרי, הגאון הגדול המפורסם מורינו הרב רבי יהושע נר"ו ¹⁴⁷, מושל בגבורתו בקהילת קודש 'קראקא' ישמרם צורם ויחייהם. מה שמצאנו במדרש הנעלם, וזה לשון המדרש ככתבו וכלשונו -

כד ישראל חייבין, אתקיים בהון 'וּבְפִשְׁעֵיכֶם שְׁלַחַה אִמְכֶם' ¹⁴⁸, ואשתאר 'אמחץ',

¹⁴² שמות, כח' - טו'.

¹⁴³ הושע, ג' - ד'.

¹⁴⁴ שמות, כח' - לח'.

¹⁴⁵ ירמיה, ג' - ג'.

¹⁴⁶ בספרו הקדוש "ליקוטי שושנים", (אות ב').

¹⁴⁷ הגה"ק רבינו יהושע העשיל זיע"א מקראקוב, מחבר הספר "מגיני שלמה".

דא הוא, אמחץ ראש אויביכם.

וכד אתהדרו ישראל בתיובתא, אתהדר 'אמכם' לאתראה.

בשעתא דא, אשתלימו ח' בגדים, דלביש כהנא רבא, ביומא דכפוריה.

עד כאן לשון המדרש הנעלם ב-יזוהר חדש¹⁴⁸. וקשה להולמו.

והגאון מורינו הרב רבי נתן מקראקא¹⁴⁹, כתב עליו זה לשונו -

המדרש הזה, הוא חתום וסתום, עד ביאת מורה צדק,

כי צודו גיבורים ממנו, אפילו פירוש המילות.

עד כאן לשון מורינו הרב רבי נתן, בעל 'מגלה עמוקות'.

ומי שיש לו שכל שווה, יראה ויבין, שהמדרש הזה הוא עמוק.

וכמה קדושים, דרשוני ושאלוני, לבאר להם היטיב וכו',

מגודל אהבתי דמר, בהיותו עצמי ובשרי, ואהבת עולם אהבתיו, לא אכחיד אַמְרֵי

- מלבאר המילות ועניינם, בקיצור מופלג, ולא הסוד, כי קצרה היריעה מהכיל

סודו.

והוא, דאמרינן בגמרא דסנהדרין¹⁵⁰ -

שאל ההוא מינא¹⁵¹, אלוהיכם כהן הוא¹⁵², כי קבריה למשה במאי טבל וכו'?

והקשו בתוספות¹⁵³ -

ולמה לא הקשה, היאך טימא את עצמו¹⁵⁴ ?

¹⁴⁸ ישעיה, נ' - א'.

¹⁴⁹ הגאון הקדוש בעל "מגלה עמוקות" זיע"א.

¹⁵⁰ לט' ע"א.

¹⁵¹ את רבי אבהו.

¹⁵² דכתיב (שמות, כה' - ב'), "וְיִקְחוּ לִי תְרוּמָה".

¹⁵³ ד"ה "במאי".

¹⁵⁴ היינו:

ותירצו -

דישראל נקראו בניס למקום¹⁵⁵.

עד כאן לשונם.

והנה, פליאה דעת ממני, נשגבה בעיני, על המבוכה גדולה שקשה על רבותינו הצרפתיים -

איך אמרו משום שישראל נקראו בניס, תינח כהן הדיוט, כהן גדול מאי איכא למימר?

ואיך יתכן שהקדוש ברוך הוא יתברך, בכלל כהן הדיוט חלילה וחס?

אמנם, כן הוא שיש בזה סוד!

אך הנה, זה מפורסם בזוהר בכמה מקומות לאין מספר, וכן בכל המקובלים -

שמגודל חיבתו של ישראל, הקדוש ברוך הוא כביכול עושה את עצמו ככהן הדיוט, כדי שיהיה לו כביכול יכולת לילך למקום טומאה מליאה גילולים וכו'.

אם כן, מתורץ תמיהתי על התוספות: דהיאך טימא הקדוש ברוך הוא למשה?

תריץ הקדוש ברוך הוא: כביכול, מתוך חיבתו עשה עצמו ככהן הדיוט.

וידוע מכתבי האר"י ז"ל -

מפני מה, שאל אותו המין, את רבי אבהו, במה טבל הקדוש ברוך הוא לאחר שעסק בגופו הטהור של משה רע"ה,

והלא, היה יכול להקשות לו ביותר, שמלכתחילה, היאך התעסק הקדוש ברוך הוא בגופו הטהור של משה רע"ה,

שכן, אסור לכהן להיטמאות למת?

¹⁵⁵ היינו:

שהיות ואנו בניס למקום, על כן יכול היה הקדוש ברוך להיטמאות אל המת, מדין ז' קרובים.

וצריך לומר:

שכל זה, הוא מחמת שנהג הבורא ית"ש ככהן הדיוט,

שכן, כהן גדול, אסור להיטמאות למתים, ואפילו כשהם אחד מ-ז' קרובים.

כאשר ישראל חוטאים, אז הקדוש ברוך הוא עושה את עצמו כמו כהן הדיוט, המשמש רק בארבעה בגדים.

והדבר הזה, שנוי ומשולש בכתבי המקובלים, גדולים וקטנים, איש על מחנהו ואיש על דגלו.

הנה ידוע, כהן גדול היה משמש בשמונה בגדים, כהן הדיוט בארבעה.

ואלו הבגדים שמשמש בהן כהן גדול: אבנט, מצנפת, כתונת, מכנסים, אפוד, מעיל, חושן, ציץ.

אבל הדיוט, בארבעה בגדים.

והנה, כשהם חוטאים וחייבים, אז הקדוש ברוך הוא שולח ד' בגדים, שהם ראשי תיבות: 'אֲמָכְס' - אבנט, מצנפת כתונת מכנסים,

ומשמש רק ב-ד' בגדים היתירים, שהוא ראשי תיבות של: 'אמחץ' - אפוד מעיל חושן ציץ.

והנה, הסוד במדרש הנעלם הנ"ל, הכי פירושו: כד ישראל חייבין, אתקיים בהון 'ובפשעיעכם שלחה אמכם'¹⁵⁶, ואשתאר 'אמחץ' -

רצונו לומר, מכוח פשעיעכם, אנכי שולח ד' בגדים, הרמוזים במילת 'אמכם', ונשארין ד' בגדים הנרזמים בראשי תיבות 'אמחץ',

כמו שכהן הדיוט משמש רק ב-ד' בגדים, כמו כן הוא יתברך משמש ב-ד' בגדים, (אף שבגדיו של השם יתברך הנרמזים במילת 'אמחץ', אינם של כהן הדיוט. מכל מקום, נשתווה הוא יתברך לעניין זה שמשמש רק ב-ד' בגדים. דוק).

ומרמז, שהקדוש ברוך הוא, מוחץ ראש שונאי ישראל, 'מחץ ראש על ארץ רבה'¹⁵⁷.

וכד יתחזרון בתיובתא, אז יתחזר 'אמכם' לאתראה', פירוש -

¹⁵⁶ ישעיה, נ' - א'.

¹⁵⁷ תהילים, קי' - ו'.

כאשר יחזרו בתשובה, אז ד' בגדים המרומזים במילת 'אִמְכֶם', כנזכר לעיל, יוחזרו למקומה, וארמון על משפטו ישב.

'אז בשעתא דא, אשתלימו ח' בגדים, דלביש כהנא רבא, ביומא דכיפורא' -

רצונו לומר, אז בשעה שיהיו ישראל זכאים וצדיקים, ממילא יוחזר ד' בגדים המרומזים במילת 'אִמְכֶם',

ויתחברו עם ד' בגדים, המרומזים במילת 'אמחץ'.

והוא פלאי, והוא רחום יכפר.

כה דברי שאר בשרו ואהובו: שמשון במרנא ורבנא מורינן הרב רבי פסח".

והנה, על מאמר הכתוב בפרשתן¹⁵⁸, 'וְאֵתָהּ תִּדְבֹר אֶל כָּל חֲכָמֵי יִבְ, אֲשֶׁר מְלֵאֲתֵי רִיחַ חֲכָמָה, וְעָשׂוּ אֶת בְּגָדֵי אֶהְרֹן, לְקַדְּשׁוֹ, לְכַהֲנֹ לִי, הַבִּיא רַבִּינוּ הַרִי"ח הַטּוֹב זִיעִי"א¹⁵⁹, הַבִּיא אֶת דְּבָרֵי הַגַּה"ק רַבִּינוּ שִׁמְשׁוֹן זִיעִי"א מֵאוֹסְטְרוֹפּוֹלִי¹⁶⁰, וְכַתֵּב עֲלֵיהֶם כְּדִלְהֵן:

"וּנְמַצָּא לְפִי זֶה -

שכמו שיש ח' בגדים למטה, כן יש למעלה.

ובזה יובן, 'וְאֵתָהּ תִּדְבֹר' וגו' וְעָשׂוּ אֶת בְּגָדֵי אֶהְרֹן, שֶׁהֵם 'לְקַדְּשׁוֹ ו-לְכַהֲנֹ'¹⁶¹ -

רצונו לומר: **שאותם הבגדים ממש, שהם לקדשו ולכהנו לאהרון, תעשו אותם לי דייקא,**

שבמעשיהם שעושים למטה, יכוונו לפעול ברוחניות למעלה גם כן.

וכמו שאמר הפסוק, 'וּמַעֲשֵׂה יְדִינֹ כּוֹנֵנָה עָלֵינוּ, וּמַעֲשֵׂה יְדִינֹ כּוֹנֵנָהוּ'¹⁶² -

שהעושים למטה, המה פועלים כיוצא בזה ממש למעלה ברוחניות.

¹⁵⁸ שמות, כח' - ג'.

¹⁵⁹ בספרו הקדוש "אדרת אליהו".

¹⁶⁰ הנזכרים לעיל.

¹⁶¹ שמות, כח' - ג'.

¹⁶² תהילים, צ' - יז'.

ועיין היטב בדברי הרב הנזכר לעיל¹⁶³, ב-ליקוטי שושנים¹⁶⁴, בהקדמה הנזכרת לעיל, דשמונה בגדים שכתבנו, וינעם לך דקדוק תיבת 'לוי'¹⁶⁵, היטב היטב. והנה, ידוע¹⁶⁶, שהאבנט - מכפר על הרהור הלב, מצנפת - על הגאוה, כתונת - על שפיכות דמים, מכנסים - על גילוי עריות, ו-ד' אלו, הם ראשי תיבות: 'אִמְּכָם'. ו-ד', שהם ראשי תיבות 'אמחץ' - הנה¹⁶⁷, האפוד - על עבודה זרה, מעיל - על לשון הרע, חושן - על הדינין, ציץ - על עזות פנים. והשתא, אפשר לתת טעם, על מה שמשלח ד' בגדים¹⁶⁸, שהם ראשי תיבות 'אִמְּכָם', דווקא - יען, כי עוונות אלו הן רבים עתה, ולכן גרמו שבריבויים נסתלקו בגדים שהם לכפרתן, והוא, ש-הרהור הלב, הוא שכיח הרבה בכל דבר ודבר, בעוונותינו הרבים, וגם הגאוה, נמי שכיח יותר, ועוד שכבת זרע לבטלה, שהוא עניין שפיכות דמים,

¹⁶³ הגה"ק רבינו שמשון זיע"א מאוסטרופולי.

¹⁶⁴ ב'.

¹⁶⁵ שמות, כח' - ג'.

¹⁶⁶ זבחים, פח' ע"ב.

¹⁶⁷ זבחים, פח' ע"ב.

¹⁶⁸ היינו:

אבנט - מכפר על הרהור הלב.

מצנפת - על הגאוה.

כתונת - על שפיכות דמים.

מכנסים - על גילוי עריות.

וגם הזנות, שהוא עניין גילוי עריות.
והנה, הלשון הרע, נמי שכיח יותר,
ומה שנשאר, המעיל, שהוא על לשון הרע, זה היה בחסדי השם יתברך,
משום, דלשון הרע, שכיח בכל אדם.
וכמו שאמרו בגמרא¹⁶⁹ : רובם בגזל, וכולם בלשון הרע,
ומקשי: לשון הרע סלקא דעתך?
אלא, אימא, באבק לשון הרע.
הרי אמרו, כולם באבק לשון הרע!
ואם בזמן הגמרא, אמרו, כולם באבק לשון הרע, בדור יתום כזה - מה נענה ומה
נאמר?! ה' הטוב יכפר בעדינו.
איך שיהיה, הנה, בעוון לשון הרע, אין נקי,
והשתא, בחסדי השם יתברך, היה זה שישאר מעיל, שהוא מכפר על לשון הרע,
כדי שְׁיִגֵן, ולא יהיה קטרוג כללי, חלילה וחס.
ובזה יובן, בסייעתא דשמיא, רמז הפסוק¹⁷⁰ , 'שְׁלֹשָׁה הֵמָּה מִיִּטְבֵי צַעַד, וְאַרְבָּעָה
מִיִּטְבֵי לְכָתִי -
רצונו לומר: 'שְׁלֹשָׁה הֵמָּה', כללות ישראל, שהם ג' מדרגות - כהנים לויים
ישראלים,
'מִיִּטְבֵי צַעַד', בתשובה ומעשים טובים, לעבוד את ה' בזריזות, באהבה ויראה,
ואז, 'וְאַרְבָּעָה', המה ד' בגדים, שהם ראשי תיבות 'אִמְכֶם', שנשתלחו,
'מִיִּטְבֵי לְכָתִי', שיחזרו לבוא מהר, להתחבר עם ארבעה בגדים הנשארים, לתשלום
שמונה בגדים.

¹⁶⁹ בבא בתרא, קסה' ע"א.

¹⁷⁰ משלי, ל' - כט'.

והנה, המצנפת היא מכפרת על הגאווה, ואם תחשוב סדר הבגדים מתתא לעילא, תהיה המצנפת שמינית,

ובזה יובן בסייעתא דשמיא, מה שאמרו רבותינו ז"ל¹⁷¹ : ותלמיד חכם, שרי ליה אחד משמונה שבשמינית, ד-עשו החלקים על מספר שמונה, ולא חילקו בסדר אחר -

והוא, לרמוז מקום הכפרה שלו,

ולומר, שאם הוא נזהר שלא יתגאה יותר משמינית, יש לו כפרה על חלק השמינית שמתגאה, מן המצנפת שהיא שמינית.

ויובן בסייעתא דשמיא, לפי זה, טעם שהותר דבר זה דווקא לחכם, ולא לשאר עמא דארעא, וגם כן היה בא לו כפרה משם -

והוא, דהתלמיד חכם, הוא עוסק בתורה,

והנה, בתורה כתיב¹⁷², 'פִּי לַיִת חֵן הֵם לְרֵאשֶׁתְּךָ',

ואם כן, דווקא התלמיד חכם, זכות התורה יגן עליו, שיהיה לו חן,

שאפילו הוא מתגאה, חלק השמונה שבשמונה במזיד, אפילו הכי, יהיה לו כפרה מזכות המצנפת של כהן גדול,

וזהו בתורת חן וחסד, מכוח זכות התורה,

'לַיִת חֵן הֵם לְרֵאשֶׁתְּךָ', דייקא, שהיא בראש!

אבל שאר עמא דארעא, אין להם להתגאות במזיד, ולסמוך על כפרת המצנפת,

וכמו שאמרו רבותינו ז"ל¹⁷³, האומר אחטא, ויום הכפורים מכפר, אין יום הכפורים מכפר,

וכן דוגמת זה, הוא כפרת המצנפת של כהן גדול".

¹⁷¹ סוטה, ה' ע"א.

¹⁷² משלי, א' - ט'.

¹⁷³ מסכת יומא, פרק ח' משנה ט'.

ח. על מאמר הכתוב בפרשתן ¹⁷⁴, "וְאַתָּה תִּצְנֶנָּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְיִקְחוּ אֵלֶיךָ, שְׂמֹן זֵית זָךְ, כְּתִית לְמֵאֹר, לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד", כתב רבינו ה"אור החיים" הקדוש זיע"א:

"רמז, יתבאר הכתוב - על דרך מאמר, הובא בספר זוהר חדש ¹⁷⁵, כי ד' גליות של ישראל ¹⁷⁶, כל אחד מהם נגאלו ממנו בזכות אחד ¹⁷⁷, גלות הראשון, נגאלו בזכות אברהם אבינו עליו השלום,

ב', נגאלו בזכות יצחק,

ג', בזכות יעקב,

וה-ד', תלוי בזכות משה.

ולזה נתארך הגלות, כי כל עוד שאין עוסקים בתורה ובמצוות, אין משה חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה.

וזה הוא שרמז הכתוב כאן, באומרו, "וְאַתָּה תִּצְנֶנָּה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל", על דרך כ'י מְלֹאכְיוֹ וְצִנְהוּ" ¹⁷⁸,

או, על דרך אומרם ז"ל ¹⁷⁹, 'אין צו אלא מלכות', כי הוא ימלוך עלינו לעתיד,

¹⁷⁴ שמות, כז' - כ'.

¹⁷⁵ בראשית, דף ח' ע"א.

¹⁷⁶ ארבעת הגלויות, הם:

בְּבִל, מִדִּי, וְיוֹן, אֲדוּם.

ויעויין עוד, במדרש (בראשית רבה, פרשה מד', יז'), על הפסוק (בראשית, טו' - יב'), "וַיְהִי הַשֶּׁמֶשׁ לְבוֹא, וְתִרְדְּמָה נִפְלָה עַל אֲבָרָם, וְהָיָה אֵימָה חֹשֶׁקָה גְדֹלָה נִפְלֵת עֲלֵיוֹ", מה שדרשו בזה.

¹⁷⁷ היינו:

בזכות אחד מן האבות הקדושים.

¹⁷⁸ תהילים, צא' - יא'.

¹⁷⁹ יעויין בספר שמואל (א', יג' - יד'):

ותנאי הוא הדבר, שיעסקו ישראל בתורה.
 וזה הוא אומרו, 'ויקחו אליך שמן זית זך' -
 ירמוז אל התורה שנמשלה לשמן, מה השמן מאיר לעולם, כך התורה ...
 ודקדק לומר, 'זך' -
 שצריכין לעסוק בתורה לשמה בלי שמרים, שהם לקנתר חלילה וחס, או להתגדל
 וכדומה, אלה הם שמריה.
 ואמר עוד 'כתית' -
 פירוש, שצריכין לעסוק בתורה ולכתת גופם וכוחם,
 על דרך אומרו ¹⁸⁰, 'זאת התורה אדם כי ימות' ¹⁸¹, וכו'.
 וביאור דבריו הקדושים, כך הם, דהנה, כתב ה"זוהר הקדוש" ¹⁸² :
 "ר' יוסי בן הלפתא, הנה יתיב קמיה דר' יצחק,
 אמר ליה, מידי שמיע ליה למר, על מה אתארך יומא דמשיחא מן גלותא דא?
 אמר ליה, לא אתארך, אלא, על ביטול אורייתא!
 דהכי שמענא מרב המנונא סבא, תלתא גליות גלו ישראל, וחרו בכותהון דתלתא
 אבות,
 וגלותא רביעאה, בכותא דמשה ותחזרון!
 תא ואחזי לך, לא איתגלו ישראל אלא על ביטול תורה,

"ועתה ממלכתך לא תקום, בקש יהוה לז' איש כלבבו, ויצוהו יהוה לנגיד על עמו, כי לא שמרת את אשר צוה
 יהוה".

ומבואר שם:

שלשון "צו", פירושו "מלכות".

¹⁸⁰ במדבר, יט' - יד'.

¹⁸¹ ברכות, סג' ע"ב.

¹⁸² "זוהר חדש", דף ח'.

שְׁנָאֵמַר¹⁸³, 'וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי.
אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּגִלְיוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת, חָזְרוּ בְּזָכוֹת אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב,
עֲכָשָׁיו, הֵם חָטְאוּ בַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּתִי לְמֹשֶׁה, וְנִקְרְאתָ עַל שְׁמוֹ,
שְׁנָאֵמַר¹⁸⁴, 'זָכְרוּ תּוֹרַת מֹשֶׁה עֲבָדַי',
כִּד יְתוּבִין וַיִּתְעַסְקוּן בַּתּוֹרָתוֹ, בְּזָכוֹת מֹשֶׁה אֲנִי גּוֹאֲלָם.
עַל כֵּן נֹאמַר בַּתּוֹרָה¹⁸⁵, 'תּוֹרָה צְנָה לָנוּ מֹשֶׁה, כִּדִּי לְשִׁמְרָה וְלַעֲסוֹק בָּהּ,
וְאִם לֹא, 'מוֹרְשָׁה קַהֲלַת יַעֲקֹב' -
'מוֹרְשָׁה', דָּא מְסַכְּנֵתָא הוּא,
כְּמָה דְאֵתְ אָמַר¹⁸⁶, 'הִי מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר' -
מְלַמֵּד, דְּלֹא אֵתְנָא מְסַכְּנֵתָא לְבְרִיתִיהָ דְיַעֲקֹב, אֶלְא, עַל דְּלֹא אֵתְעַסְקוּ בְּפִיקוּדִין
דְּאוֹרְיִיתָא"¹⁸⁷.

¹⁸³ ירמיה, ט' - יב'.

¹⁸⁴ מלאכי, ג' - כב'.

¹⁸⁵ דברים, לג' - ד'.

¹⁸⁶ שמואל א', ב' - ז'.

¹⁸⁷ ותרגום דבריו הקדושים, כך הם:

רבי יוסי בן חלפתא, הִיָּה יוֹשֵׁב לִפְנֵי רַבִּי יִצְחָק,
אָמַר לוֹ, דְּבַר שְׁמוֹעַ לוֹ לְמַר, עַל מַה הִתְאַרְךָ יוֹם הַמְּשִׁיחַ מֵהַגְּלוּת הַזֹּאת?
אָמַר לוֹ, לֹא הִתְאַרְךָ אֶלְא עַל בִּטּוּל תּוֹרָה!
שְׂכַךְ שִׁמְעֵתִי מֵרַב הַמְּנוּנָא סְבָא, שֶׁלֹּשׁ גְּלִיּוֹת גָּלוּ יִשְׂרָאֵל, וְחָזְרוּ בְּזָכוֹתֵם שֶׁל שְׁלֹשָׁה אֲבוֹת,
וּבְגִלּוֹת הַרְבִּיעִית, יִחְזְרוּ בְּזָכוֹת מֹשֶׁה!
בֵּא וְאַרְאֵה לָךְ, לֹא גָלוּ יִשְׂרָאֵל אֶלְא עַל בִּטּוּל תּוֹרָה,
שְׁנָאֵמַר (ירמיה, ט' - יב'), 'וַיֹּאמֶר ה' עַל עֲזָבְכֶם אֶת תּוֹרָתִי.
אָמַר הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא, בְּגִלְיוֹת הָרֵאשׁוֹנוֹת, חָזְרוּ בְּזָכוֹת אַבְרָהָם יִצְחָק וַיַּעֲקֹב,
עֲכָשָׁיו, הֵם חָטְאוּ בַתּוֹרָה שֶׁנִּתְּתִי לְמֹשֶׁה, וְנִקְרְאתָ עַל שְׁמוֹ,

ט. על מאמר הכתוב בפרשת "האזינו"¹⁸⁸, "וְרָאוּ עֲתָהּ, כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים עִמָּדִי, אֲנִי אִמִּית וְאִחִיָּה, מְחַצְתִּי וְאֲנִי אֶרְפָּא, וְאִין מִיָּדִי מִצִּילִי", דרשו רבותינו ז"ל¹⁸⁹:

"בְּשַׁעָה שֶׁהִגִּיעוּ יָמֵי מֹשֶׁה לִפְטֹר מִן הָעוֹלָם -

אָמַר לוֹ הַקְּדוֹשׁ בְּרוּךְ הוּא¹⁹⁰, 'הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ'.

אָמַר לִפְנֵיו, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, אַחַר כָּל הִגִּיעָה הַזֹּאת, אַתָּה אוֹמֵר לִי 'הֵן קָרְבוּ יָמֶיךָ'!?

'לֹא אָמוֹת כִּי אִחִיָּה, וְאֶסְפֵּר מַעֲשֵׂי יְהוָה'¹⁹¹.

אָמַר לוֹ, אֵי אַתָּה יְכוֹל!

'כִּי זֶה כָּל הָאָדָם'¹⁹².

אָמַר מֹשֶׁה, רְבוּנוּ שֶׁל עוֹלָם, דָּבָר אֶחָד אֲנִי מְבַקֵּשׁ מִמֶּךָ לִפְנֵי מוֹתִי, שֶׁאֶכְנֶס, וְיִבְקְעוּ כָּל הַשְּׁעָרִים שֶׁבְּשָׁמַיִם וּתְהוֹמֹת, וְיִרְאוּ שְׂאִין זֹלָתְךָ!"

והנה, בדברי רבותינו ז"ל הנ"ל, לא מצינו, שנענה הבורא ית"ש - לבקשתו של משה רע"ה.

שְׁנָאֵמַר (מלאכי, ג' - כב'), 'זְכְרוּ תוֹרַת מֹשֶׁה עַבְדִּי',

כְּשִׁישׁוּבוֹ וַיִּתְעַסְקוּ בְּתוֹרָתוֹ, בְּזָכוֹת מֹשֶׁה אֲנִי גוֹאֲלָם.

על כן נאמר בתורה (דברים, לג' - ד'), 'תוֹרָה צִוָּה לָנוּ מֹשֶׁה', כְּדִי לְשַׁמְרָהּ וְלִעֲסֹק בָּהּ,

וְאִם לֹא, 'מוֹרְשָׁה קֵהֶלֶת יַעֲקֹב' -

'מוֹרְשָׁה', זוּהִי הַעֲנִיּוּת,

כְּמוֹ שְׁנָאֵמַר (שמואל א', ב' - ז'), 'ה' מוֹרִישׁ וּמַעֲשִׂיר'.

מִלְמַד, שֶׁלֹּא בָּאָה עֲנִיּוּת לְבֵת יַעֲקֹב, אֲלֵא, עַל שֶׁלֹּא הִתְעַסְקוּ בְּמִצְוֹת הַתּוֹרָה.

¹⁸⁸ דברים, לב' - לט'.

¹⁸⁹ דברים רבה, פרשה יא', ח'.

¹⁹⁰ דברים, לא' - יד'.

¹⁹¹ תהילים, קיח' - יז'.

¹⁹² קהלת, יב' - יג'.

ובביאור העניין, כתב הגה"ק רבינו אלעזר קורח זיע"א¹⁹³ ¹⁹⁴, משמו של הגה"ק רבינו אברהם גלאנטי זיע"א¹⁹⁵ ¹⁹⁶ :

דהנה, בשמים, יש תתקנה' רקיעים, כמניין מילת "השמים"¹⁹⁷.

¹⁹³ מקראקא, אב"ד דקהילת קודש אמסטרדם.

בספרו הקדוש "מעשה רוקח", (על פרשת "ואתחנן").

¹⁹⁴ אודותיו, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "שם הגדולים", מערכת גדולים - אות א', סעיף קטן ריח' - הגאון החסיד מה"ר אלעזר):

"הגאון החסיד מה"ר אלעזר מקראקא בן הרב שמואל, חיבר ספר 'מעשה רוקח' - רמזים נפלאים במשניות על דרך האמת,

והדפיסו כשהיה מוכן ליסע לארץ ישראל תוב"ב, ועלה לעיר הקודש צפת ת"ו,

ואחר שנה, נסע לגן עדן.

ושמעתי נפלאות, מחסידותו ובקיאותו".

¹⁹⁵ בספרו הקדוש "קול בוכים", (איכה, ב' - כא').

¹⁹⁶ אודותיו, כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א, (בספרו הקדוש "שם הגדולים", מערכת גדולים - אות א', סעיף קטן לז' - מה' אברהם גאלאנטי):

"מה' אברהם גאלאנטי, הוא הקדוש מופלג בקדושה, ככתוב בספר שבחי האר"י זצ"ל,

והוא היה מגדולי תלמידי רבינו מהר"ם קורדובירו זצ"ל.

וחיבר ספר 'ירח יקר', פירוש הזוהר, כי רב פירוש, כשמש בגבורתו, והוא אור יקר,

והוא חיבר פירושו כמו ירח, שמקבלת הארה מהשמש, מנוגה נגדו. ולא נדפס.

אך נדפס על ספר בראשית, ספר 'זהרי חמה', והוא קיצור פירוש הרב בספר 'ירח יקר',

וקיצרו ותיקנו, מר זקני הרב מהר"א אזולאי ז"ל, כמו שכתבתי כבר (עיין 'זהרי חמה').

ונדפס ספר 'קנינת סתרים', ונקרא 'קול בוכים' - פירוש הרב מהר"א הנזכר, לאיכה, כידוע.

ויש אומרים, כי הרב מהר"א הנזכר, אחיו של הרב המוסמך מהר"ם גאלאנטי תלמיד מרן ז"ל, המחבר שו"ת.

ושמעתי מרב אחד ז"ל, שקבלה בידו, שהרב מהר"א הנזכר היה עשיר, ובנה מממונו חצר מירון - ששם ציון הרשב"י ורבי אלעזר ורבי יצחק זי"ע".

¹⁹⁷ היינו:

והנה, המלאך מט"ט שהוא חנוך¹⁹⁸, מעלה את כל תפילותיהם של עם ישראל
דרך אותם הרקיעים,
ברם, כל כוחו, הוא רק ב-תתק' רקיעים,
אך ב-נה' רקיעים הנותרים, אינו יכול להיכנס, אלא שהתפילות עולות לבדן ללא
שום סיוע ממלאך.
ועל כך נאמר¹⁹⁹, "הן ליהנה אלהיך השמים ושמי השמים, הארץ וכל אשר בה":
והיינו, שבאותם תתקנה' רקיעים העולים בגימטריא כמניין "השמים"²⁰⁰, יש
כוח למלאך מט"ט רק ב-תתק' רקיעים,

האות מ', אשר היא שייכת לאותיות מנצפ"ך,

באה בסדר הגימטריא לאחר האות ת' שב-כב' האותיות.

ואם כן:

מילת ר', עולה בגימטריא למניין 500,

ומילת מ', עולה בגימטריא למניין 600,

ומילת נ', עולה בגימטריא למניין 700,

ומילת פ', עולה בגימטריא למניין 800,

ומילת צ', עולה בגימטריא למניין 900.

ומעתה:

מילת "השמים", עולה בגימטריא למניין 955,

שהוא כמניין תתקנה' רקיעים.

¹⁹⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ה'.

¹⁹⁹ דברים, י' - יד'.

²⁰⁰ היינו:

ה = 5.

ש = 300.

מ = 40.

ובתוך "הן" רקיעים הנותרים, אין לו שום רשות.
ועל פי זה, ביאר הגה"ק רבינו אלעזר קורח זיע"א:
שמטעם כך, אמר משה רע"ה בספר "דברים" תתקנה' פסוקים,
שכן, על ידי כל פסוק, הוא נתכווין לבקוע רקיע אחד, בעבור שיתקיים עניין
"וַיִּרְאוּ שָׁאִין זֹלְתָּךְ"²⁰¹,
ולכך, אזהרות הרבה מצינו בספר "דברים", בעניין עבודה זרה.
עוד כתב רבינו זיע"א:
שהפסוק האמור בפרשת "האזינו"²⁰², "רְאוּ עֵתָהּ, כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא וְאִין אֱלֹהִים
עֲמָדִי, אֲנִי אֲמִית וְאֲחִיָּהּ, מְחַצְתִּי וְאֲנִי אֲרָפָא, וְאִין מְיָדִי מְצִיל",
נאמר אחרי תתק' פסוקים, והוא הפסוק הראשון הנמצא ב-נה' פסוקים
האחרונים.
שכן:
מלאך מט"ט, מכונה פעמים בשם "אֱלֹהִים", מלשון חשיבות.
ועל כך אמר הכתוב²⁰³ -
"רְאוּ עֵתָהּ", בפסוק הלזה, שהוא הראשון ב-נה' פסוקים אחרונים,
"כִּי אֲנִי אֲנִי הוּא", לבדי, בתוך רקיעים אלו,
"וְאִין אֱלֹהִים עֲמָדִי", שאפילו מלאך מט"ט, אין בכוחו להעלות שם.
ואם כן, אכן מצינו שנענה הבורא ית"ש, לדבריו של משה רע"ה.

! = 10.

ם = 600, כיוון שאותיות מנצפ"ך הם במניין המאות לאחר האות ת'.

וכאשר נחשב את כל מניינם לאחד, יעלה הכל בגימטריא למניין תתקנה'.

²⁰¹ דברים רבה, פרשה יא', ח'.

²⁰² דברים, לב' - לט'.

²⁰³ דברים, לב' - לט'.

ועל פי זה, ביאר רבינו זיע"א, את עניין אלישע בן אבויה²⁰⁴, שקיצץ בנטיעות כאשר הציץ בפרדס, לומר - שחלילה וחס ישנם ב' רשויות:

שכן, כאשר ראה אלישע בן אבויה, שיש כוח למלאך מט"ט להעלות את תפילותיהם של ישראל תתק' רקיעים, אמר, שמא חלילה וחס, ישנם ב' רשויות.

וטעות היתה בידו, מחמת שכבר נאמר²⁰⁵, "הן ליהוה אלהיך השמים ושמי השמים, הארץ וכל אשר בה", והיינו, שהבורא ית"ש מגלה את אחדותו, לבדו, באותם נה' רקיעים, אשר אין שם כוח לשום מלאך, כלל ועיקר.

והנה, לאור המתבאר לעיל²⁰⁶, בדברי רבינו הרי"ח הטוב זיע"א, בעניין תפירת המנעלים והסנדלים בהאי עלמא. יומתקו הדברים ביותר:

שכן, לאחר שהבין אלישע בן אבויה, את גודל מעלתו של חנוך כבר בעלמא הדין, שהיה תופר ומקשר את העולמות אל שורשן, בעת שהיה אומר, "פרוך שם פבוד מלכותו, לעולם ועד".

הוא הגיע לכלל טעות, שאם יש כוח לחנוך בעלמא הדין ואף בעלמא דאתי, לפעול בכך,

שמא חלילה וחס, יש ב' רשויות.

ג. זאת תורת העול"ה:

א. משה רע"ה, שהיה בבחינת יוסף הצדיק ע"ה²⁰⁷, וממילא אף בבחינת חנוך²⁰⁸,

²⁰⁴ חגיגה, טו' ע"א.

²⁰⁵ דברים, י' - יד'.

²⁰⁶ באות ה'.

²⁰⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁰⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

היה בבחינת כהן גדול²⁰⁹,
והיינו, כעין בחינת "בגדי הכהונה", שהיו אצל יוסף הצדיק ע"ה²¹⁰.
ב. ממילא אם כן, בקשתו בעניין תתקנ"ה רקיעים²¹¹, התקבלה:
שכן, לאחר תת"ק פסוקים שנאמרו בספר "דברים", נאמר²¹², "מַחְצְתֵי וְאַנִי
אֶרְפָּא",
והיינו, מחמת שהבורא ית"ש לובש את בגדי "אמחץ" בחינת "מַחְצְתֵי"²¹³,
בכדי שלא יקטרג עליהם עוון לשון הרע²¹⁴ - המביא לידי פגם הברית ולידי עול
השיעבוד²¹⁵,
אזי, "וְאַנִי אֶרְפָּא", שתתקבל תפילתכם ברחמים וברצון מן השמים.
ובפרט, שבחינת משה רע"ה, קשורה בבחינת חנוך²¹⁶, המעלה את תפילותיהם
של עם ישראל²¹⁷.
ג. הנה, המן הרשע, היה בעל לשון הרע גדול מאין כמותו²¹⁸,
ולפיכך, הטיל את גורל הגזירה בחודש "ניסן", ושלח את האיגרות ביום יג' לחודש²¹⁹,

²⁰⁹ זבחים, קא' ע"ב.

²¹⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²¹¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²¹² דברים, לב' - לט'.

²¹³ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²¹⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²¹⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²¹⁶ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²¹⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

²¹⁸ מגילה, יג' ע"ב.

²¹⁹ אסתר, ג' - יב'.

ועל כך, גזר מרדכי תענית ג' ימים, בימים יד'-טו'-טז' לחודש²²⁰, מדין הוראת שעה²²¹.

שכן, אותו רשע, רצה לעורר בחודש זה - החודש בו יצאו עם ישראל ממצרים, את עול השיעבוד, הנגרם מכוח עוון לשון הרע²²².

ולפיכך, תחילת גזירתו, היתה על תינוקות של בית רבן²²³, העוסקים בתורה:

בשביל שלא תהא התורה הקדושה, כוח הצלה, כנגד עוון לשון הרע,

וממילא, יבואו לידי פגם הברית,

וכמוהו, כעמלק זקנו, אשר רצה להחטיא את עם ישראל, בפגם הברית²²⁴.

ד. על מאמר הכתוב בפרשתן²²⁵, "וְאִתָּה תִּצְנֶה אֶת בְּנֵי יִשְׂרָאֵל, וְיִקְחוּ אֶלֶיךָ, שְׂמֹן זֵית זָךְ, כְּתִית לְמָאוֹר, לְהַעֲלֹת נֵר תְּמִיד", כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א²²⁶, מעצם כתב יד קודשו של הגה"ק רבינו אלעזר זיע"א מגרמייזא - בעל "הרוקח":

שראשי התיבות היוצאים מן המילים שְׂמֹן זֵית זָךְ, עולים בגימטריא למניין 314,

וכמו כן, המילים "מרדכי היהודי", עולים בגימטריא למניין זה.

עוד כתב רבינו זיע"א²²⁷, על מאמר הכתוב²²⁸, "אִישׁ יְהוּדִי הָיָה בְּשׁוֹשׁן הַבְּיָרָה, וְשָׂמוֹ מְרַדְּכִי בֶן יֶאֱרִי בֶן שְׂמַעֲי בֶן קִישׁ, אִישׁ יְמִינִי":

²²⁰ אסתר, ד' - טז'.

²²¹ אסתר רבה, פרשה ח', ז'.

²²² וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²²³ אסתר רבה, פרשה ט', ד'.

²²⁴ יעויין בפירוש רש"י הקדוש, (דברים, כה' - יח').

²²⁵ שמות, כז' - כ'.

²²⁶ בספרו הקדוש "אהבת דוד" (סוף דרוש י', פרשת "זכור"), ובספרו הקדוש "דבש לפי" (מערכת ש', אות מה').

²²⁷ בספרו הקדוש "חומת אנך", על מגילת אסתר.

שהמילים "איש יהודי", עולים בגימטריא למניין 346,
וכמו כן, מילת "משה" עם הכולל, עולה בגימטריא למניין זה.
ללמדך, "שהיה עניו ושקול כמשה".
ויעויין עוד, בדבריו של הגה"ק רבינו נתן נטע שפירא זיע"א²²⁹ :
שמרדכי היהודי, היה ניצוץ נשמתו של משה רע"ה.
וראיה לכך, מדברי רבותינו ז"ל במדרש²³⁰, על מאמר הכתוב²³¹, "איש יהודי
היה בשושן הבירה, ושמו מרדכי בן איר בן שמעי בן קיש, איש מיני":
"איש' - מלמד, שהיה מרדכי שקול בדורו, כמשה בדורו,
דכתיב ביה²³², 'והאיש משה ענו מאד'.
מה משה עמד בפרץ, דכתיב²³³, 'ויאמר להשמידם, לולי משה בחירו, עמד בפרץ'
וגו',
אף מרדכי בן, דכתיב²³⁴, 'דרש טוב לעמו, ודבר שלום לכל זרעו'.
מה משה למד תורה לישראל, דכתיב²³⁵, 'ראה למדתי אתכם חקים ומשפטים',
אף מרדכי בן, דכתיב²³⁶, 'דברי שלום ואמת', ודכתיב²³⁷, 'אמת קנה ואל תמכר'".

²²⁸ אסתר, ב' - ה'.

²²⁹ בספרו הקדוש "מגלה עמוקות", (פרשת "ואתחנן", אופן מד').

²³⁰ אסתר רבה, פרשה ו', ב'.

²³¹ אסתר, ב' - ה'.

²³² במדבר, יב' - ג'.

²³³ תהילים, קו' - כג'.

²³⁴ אסתר, י' - ג'.

²³⁵ דברים, ד' - ה'.

²³⁶ אסתר, ט' - ל'.

²³⁷ משלי, כג' - כג'.

ולאחר שנתבאר לנו, שמרדכי היהודי היה ניצוץ נשמתו של משה רע"ה, נשכיל ונבין, מפני מה הוא לבש ה' לבושים מבגדי הכהונה ²³⁸ :

שכן, באותה העת, הוא רצה לעורר את זכותם של משה רע"ה ויוסף הצדיק ע"ה, הקשורים בנשמת חנוך ²³⁹, ואשר היו שייכים בעניין בגדי הכהונה ²⁴⁰.

ועל כן, הוא עסק עם התינוקות של בית רבן בדברי התורה הקדושה ²⁴¹, ואף גרם שיקבלו ישראל את התורה מאהבה ²⁴² :

שכן, כבר נתבאר לנו ²⁴³, שמשה רע"ה, הגואל האחרון, אינו חפץ לגאול עם בטלנים מן התורה ומן המצוות.

והנה, בעניין התמדתו בתורה הקדושה של יוסף הצדיק ע"ה, מצינו לדרשת רבותינו ז"ל במסכת יומא ²⁴⁴ :

שלעתיד לבוא, כאשר יעמדו באי עולם לפני הבורא ית"ש בדין, וישאלם הבורא ית"ש, מפני מה לא עסקתם בתורה,

"אם אמר נאה הייתי וטרוד ביצר, אומרים לו: כלום נאה היית מיוסף?!"

והנה, עוד מצינו בעניין זה, לדרשת רבותינו ז"ל ²⁴⁵, על מאמר הכתוב בפרשת "וישב" ²⁴⁶, "וַיְהִי כִּהְיוֹם הַזֶּה, וַיָּבֹא הַבְּיָתָה לַעֲשׂוֹת מְלֶאכֶתוֹ, וַאִין אִישׁ מֵאֲנָשֵׁי הַבְּיָתָה שָׁם בְּבֵיתוֹ" :

²³⁸ מגילה, טז' ע"ב.

²³⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁴⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ד', ובאות זו - בסעיף א'.

²⁴¹ אסתר רבה, פרשה ט', ד'.

²⁴² שבת, פח' ע"א.

מגילה, טז' ע"ב.

²⁴³ באות ח'.

²⁴⁴ לה' ע"ב.

²⁴⁵ ילקוט שמעוני, (פרשת "וישב", רמז קמו').

²⁴⁶ בראשית, לט' - יא'.

” וַיָּבֵא הַבְּיָתָה לַעֲשׂוֹת מְלֹאכְתּוֹ - רַבִּי אֶלְיעֶזֶר אוֹמֵר, שֶׁבַת הִיא,

דְּכַתִּיב ²⁴⁷, ”כִּי בּוֹ שַׁבַּת מְכַל מְלֹאכְתּוֹ”,

וּמָה מְלֹאכָה הִיא לּוֹ?

שׁוֹנָה וְקוֹרָא, מָה שְׁאַבְּיו לְמִדּוֹ” ²⁴⁸.

והנה, על מאמר הכתוב בפרשת "מקץ" ²⁴⁹, "וַיִּרְכַּב אֹתוֹ בְּמִרְכַּבַּת הַמִּשְׁנָה אֲשֶׁר לוֹ, וַיִּקְרָאוּ לְפָנָיו אֲבָרְדָּ, וַנִּתְּוֹן אֹתוֹ עַל כָּל אֶרֶץ מִצְרָיִם", כתבו בספרים הקדושים ²⁵⁰, שיוסף הצדיק ע"ה, היה מרכבה לשישה סדרי משנה.

והיינו, שיוסף הצדיק ע"ה, היה שורש תורה שבעל פה.

ומעתה, יומתק עניין גלגולו של רבי עקיבא בן יוסף, שהיה מנשמת יוסף הצדיק ע"ה ²⁵¹, שכן אף הוא שורש תורה שבעל פה ²⁵².

²⁴⁷ בראשית, ב' - ג'.

²⁴⁸ וכעין זה, איתא בדברי ה"זוהר הקדוש", (פרשת "וישב", דף קצ' ע"ב).

²⁴⁹ בראשית, מא' - מג'.

²⁵⁰ "אוהב ישראל", (בראשית, מא' - מב').

"דגל מחנה אפרים", (פרשת "מקץ", ד"ה "וירכב").

²⁵¹ "של"ה הקדוש", (פרשת "וישב", תורה אור, ז').

"שער הגלגולים", (פרק מא').

"מגלה עמוקות", (פרשת "ואתחנן", אופן עג').

²⁵² "מגלה עמוקות", (פרשת "ואתחנן", אופן עב', אופן עט', אופן פח', אופן רח').

"השל"ה הקדוש", (מסכת פסחים, ספירת עומר א', ה').

"צדקת הצדיק", (אות עז').

"דברי סופרים", (אות לח').

"מחשבות חרוץ", (אות כ').

"פוקד עקרים", (אותיות ד'-ו'-ט').

"ישראל קדושים", (אותיות ט'-י').

והנה, כבר ידועים ומפורסמים, דברי רבותינו זיע"א, בגודל מעלת לימוד המשניות, כתיקון לפגם הברית. וכדלהלן.

כתב גאון עוזינו - הרב חיד"א זיע"א ²⁵³ :

"יזהר לקבוע לימודו בלילה, במשניות או בזוהר, או שניהם כאחד טובים.

מְשָׁנָה, אותיות נְשָׁמָה.

וכשקורא סדר זרעים - יכווין לתקן אשר פגם במאכלות אסורות, ובברכות לבטלה, וכיוצא.

וכשקורא סדר מועד - יכווין לתקן אשר חטא בחילול שבת וימים טובים.

וכשקורא סדר נשים - **יכווין לתקן מה שפגם בעריות**, ובשבועות ונדרים.

וכשקורא סדר נזיקין - יכווין לתקן מה שחטא ל-ה', במה שהזיק לחבירו, כי ההזיק עצמו בעי לשלומי.

וכשקורא סדר קודשים - יכווין לתקן נשמתו הקדושה אשר הוציאה לחולין, ואשר לא נזהר בשחיטה ובדיקה, ולחיוב כרת, ולתפילות בלא כוונה.

וכשקורא סדר טהרות - **יכווין לתקן מה שפגם בנידה וקרי** ונטילת ידיים".

ועוד מצינו בזה, לדבריו של הגה"ק רבינו חיים פלאגי זיע"א ²⁵⁴ :

"וסמא דכולא, היא התורה ²⁵⁵,

"רסיסי לילה", (אותיות מה'-מו'-נב').

"אור זרוע לצדיק", (אותיות ה'-ו').

"דובר צדק", (פרשת "אחרי מות", אות ד').

"תקנת השבין", (אותיות ו'-י-טו').

"פרי צדיק", (בעשרות מקומות בספרו).

²⁵³ בספרו הקדוש "מורה באצבע" (סימן ב', אותיות מ'-מא').

²⁵⁴ בספרו הקדוש "תוכחת חיים" (פרשת "שמות").

²⁵⁵ היינו:

שהרפואה לכל חטאיו של האדם, היא באמצעות לימוד התורה הקדושה.

שלומד האדם בחיים חיותו, יום ולילה לא ישבות, ובפרט קודם שכיבה וכו'.

ומה גם, אם לומד משנה, אותיות נשמה,

כי בזה מוציא לאור, כל הנשמות שנישבו בתוך עמקי הקליפות.

ונראה טעם פשוט לזה -

כי כיוון שהתורה נקראת ברית, כמו שדרשו רבותינו ז"ל²⁵⁶, על הפסוק²⁵⁷, 'אם לא בריתי יומם וְלַיְלָהּ וכו',

אם כן, מהאי טעמא גופיה, התורה מכפרת על עוון פגם הברית.

וגם אם נתחייב מיתה על ידי חטא זה, התורה נותנת לו חיים,

כי גדולה תורה, שהיא נותנת חיים לעושיה, בעולם הזה ובעולם הבא²⁵⁸,

שנאמר²⁵⁹, 'כִּי חַיִּים הֵם לְמַצְאֵיהֶם, וְלִכְל בְּשָׂרוֹ מִרְפָּא'."

וכבר דרשו בזה רבותינו ז"ל²⁶⁰, על מאמר הכתוב²⁶¹, 'גַּם כִּי יִתְּנוּ בְּגוֹיִם, עֲתָה אֶקְבְּצֶם, וְיִחַלּוּ מֵעַט, מִמֶּשָׂא מִלֶּךְ שָׂרִים":

"אי תנו כולהו, עתה אקבצם"²⁶²,

"אֵין כָּל הַגְּלִיּוֹת הִלְלוּ מִתְּכַנְסוֹת, אֶלָּא בְּזָכוֹת מְשֻׁנְיוֹת"²⁶³.

ולאור המתבאר לעיל, שיוסף הצדיק ע"ה היה מרכבה לשישה סדרי משנה, ושורש תורה שבעל פה. יבואר אל נכון, עניין התיקון על ידי לימוד המשניות:

²⁵⁶ שבת, לג' ע"א.

²⁵⁷ ירמיה, לג' - כה'.

²⁵⁸ אבות, פ"ו מ"ז.

²⁵⁹ משלי, ד' - כב'.

²⁶⁰ ויקרא רבה, פרשה ז', ג'.

²⁶¹ הושע, ח' - י'.

²⁶² בבא בתרא, ח' ע"א.

²⁶³ ויקרא רבה, פרשה ז', ג'.

שכן, באמצעות לימוד המשניות, מתקשר האדם אל יסודו ואל בחינתו של יוסף הצדיק ע"ה, עד לתיקון החטא משורשו. ודוק.

ומחמת שהגאולה השלימה תלויה בלימוד התורה הקדושה, הן "תורה שבכתב" אשר עומד בראשה משה רע"ה, והן "תורה שבעל פה" אשר עומדים בראשה יוסף הצדיק ע"ה ורבי עקיבא:

האהיב מרדכי היהודי, את התורה הקדושה על עם ישראל, בעבור שיתאחדו נשמות משה רע"ה ויוסף הצדיק ע"ה, הקשורים זה לזה ²⁶⁴,
ויסתלק עוון לשון הרע מעם ישראל,

וארמון על מכונו ישוב, בעת הגאולה השלימה, כאשר יתקבצו הגלויות בזכות התורה שבעל פה ²⁶⁵ - בחינת יוסף הצדיק ע"ה ²⁶⁶, ובזכות התורה שבכתב - בחינת משה רע"ה ²⁶⁷.
ומעתה, בין תבין:

חסד גדול, עשה הבורא ית"ש עם עמו ישראל, ש-"וּבְפִשְׁעֵיכֶם שִׁלַּחַת אֶמְכָּם" ²⁶⁸, שכן, בעבור זאת, לובש הבורא ית"ש את המעיל, המכפר על עוון לשון הרע ²⁶⁹.
ברם, חסד זה, חוב גדול עמו,

שכן, בכדי לכפר על עוון לשון הרע, והיינו כפרה אמיתית ושלימה, המביאה עמה את הגואל האחרון ²⁷⁰,

²⁶⁴ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁶⁵ ויקרא רבה, פרשה ז', ג'.

²⁶⁶ "אוהב ישראל", (בראשית, מא' - מב').

"דגל מחנה אפרים", (פרשת "מקץ", ד"ה "וירכב").

²⁶⁷ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁶⁸ ישעיה, נ' - א'.

²⁶⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ז'.

²⁷⁰ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

זקוקים אנו, להלביש את הבורא ית"ש ביתר בגדי הכהונה.

ובכדי לזכות לזה, עלינו לעסוק בדברי התורה הקדושה, תורה שבכתב ותורה שבעל פה, עם כל דיניה והלכותיה, והיינו שמירת אות ברית קודש הדבוקה וחבוקה במידת הענווה ²⁷¹, ובבחינת "חנוך" ²⁷².

וכאשר נעשה זאת, נתחבר, אל מלבושם של יוסף הצדיק ע"ה ²⁷³ - ומשה רע"ה ²⁷⁴, אשר היו בבחינת "חנוך" ²⁷⁵,

ואף אל בחינת מרדכי היהודי, אשר מלבושו כמלבושם ²⁷⁶, ובחינתו כבחינתם ²⁷⁷, ובגדיהם, בחינת בגדי הכהונה, יבואו ויכפרו ²⁷⁸.

ואזי, יבואו, משה רע"ה סוד "תורה שבכתב", ויוסף הצדיק ע"ה סוד "תורה שבעל פה",

יחד עם חנוך, המעלה את תפילותיהם של עם ישראל ²⁷⁹,

להחיש את הגאולה השלימה והאחרונה, ברחמים ובחסדים גדולים.

יתן ה' יתברך, ונזכה לזה. אמן.

²⁷¹ וכמו שנתבאר לעיל באות ב'.

²⁷² וכמו שנתבאר לעיל באות ה', בעניין ענותנותו של חנוך.

²⁷³ וכמו שנתבאר לעיל באות ד'.

²⁷⁴ וכמו שנתבאר באות זו, בסעיף א'.

²⁷⁵ וכמו שנתבאר לעיל באות ו'.

²⁷⁶ וכמו שנתבאר באות זו, בסעיף ד'.

²⁷⁷ וכמו שנתבאר באות זו, בסעיף ד'.

²⁷⁸ וכמו שנתבאר לעיל באות ח'.

²⁷⁹ וכמו שנתבאר לעיל באות ט'.

"וְצַדִּיקֵי לְהֵם בְּבֵיתֵי וּבְזוֹמְתֵי יָד וְשֵׁם"

- הגה"ק רבי רפאל משה אלבאז בן רבי שמואל זיע"א
- הגה"צ רבי דוד מסעוד עובדיה בן אסתר זיע"א
- הגה"צ רבי חיים וואלקין בן צביה זיע"א
- הגה"צ רבי משה איבגי בן אסתר זיע"א
- רבי אברהם איבגי בר רחמה זצ"ל
- רבי שלום איבגי בר רחמה זצ"ל
- צורי (צורישדי) גניש ז"ל בן יולנדה תחי'
- אפרים (אפי) ביתן בן קונפיטה ז"ל
- משה חיון בר קוקה ז"ל
- דב לוסטרניק בר אביבה ז"ל
- ~~~
- הצדקת מזל טוב אלבאז (לבית סודרי) בת רבקה ע"ה
- הצדקת מרים רמו עובדיה בת אסתר ע"ה
- הצדקת ברוריה מויאל בת חוה ע"ה
- זוהרה פרץ (לבית כהן) בת רחל ע"ה
- מזל טוב סיגלר (לבית עובדיה) בת זוהרה ע"ה
- רחל עמוס (לבית מלכה) בת אסתרלייה ע"ה
- רבקה סימוני ע"ה (לבית איבגי) בת הרבנית שרה שתחי'
- אליס חוה עישה לוי (לבית סיבוני) בת גרסיה ע"ה
- אריקה ביננבאוס ע"ה (לבית פינקסוביץ) בת יוסף וברטה שיחי'
- חנה אילוז בת פרחא ע"ה
- איילה בת נעמי ע"ה

לעילוי נשמתם הטהורה

של הקדושים אשר נרצחו על קידוש ה'

בחג "שמחת-תורה" תשפ"ד